

Za zadovoljevanje večine skupnostnih potreb narodu zadostuje lastna državna oblast. Za zadovoljevanje nekaterih širših potreb, ki niso kulturno specifične, stopajo narodi v medsebojno pogodbeno povezavo, v smislu katere nastajajo skupne večnarodne zveze in ustanove, katerih pristojnosti, sestava in poslovanje se razvijajo v pogodbeno določenih okvirih.

Ciril A. Zebot

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Novi družbeni in politični razvoj v Jugoslaviji se giblje v smeri naraščajočega pritiska za uveljavljanje izvirne suverenosti republik. Pritisk v tej smeri je zaradi izrazitih kulturnih posebnosti ter kričečega gospodarskega izkoriščanja in zaposlavljanja posebno močan in vztrajen v Sloveniji. Ta razvoj narekuje tudi Slovincem v svetu, da podprejo novo slovensko državno in demokratično uveljavljanje.

Ciril A. Zebot

LETNIK XXIII. — VOLUME XXIII. APRIL—MAJ 1972.

Published monthly by: Slovenian National Federation, of Canada, 646 Euclid Ave. Toronto, Ont. Canada.

ŠTEVILKA 4 & 5 — NUMBER 4 & 5

NJIM, KI SO DALI ŽIVLJENJA ZA NAROD IN NJEGOVE LEPŠE DNI...

Vetrinje!

Tabor spečih vojščakov, zagrinja jih zemlje plast, leže ob Matjažu v pričakujočem krogu, da vstanejo z njimi ko odpre jim čas veka —

(Jeremija Kalin: Crna maša).

Maj 1945. Mesec Marijin, mesec smarnic in cvetja. Iz tabora slovenske vojske na Vetrinjskem polju so odšli da prejmejo za svoje junaštvo in odpor proti rdečemu zlu, krono mučenštva.

Nasedli so laži Albiona na zapadu. Izdani zato, da takozvani demokratični Zapadni svet nagradi svojega lažnega zaveznika. 12 tisoč mladih življenj! 12 tisoč zlatih semen, ki so bili položeni v sveto slovensko zemljo, katero so ljubili do zadnjega diha. Poslovili so se v Vetrinju od Marije Zmagovalke, da Njej in Njenemu božjemu Sinu doprinesejo največji dokaz zveste, nesebične ljubezni — lastna življenja.

Brez sodbe in zasliševanj so bili pobiti. Povezani z bodočo žico, pretepeni do smrti, so padali v množičnih grobiščih: Teharje, Jelenov dol, Kočevski Rog in kdo ve, kje še. Jaltski dogovor je žel setev, ki so jih Veliki zasnovali v posmeh Demokraciji in Resnici. Laž je slavila zmago.

Svet se ni zmenil za te žrtve. Z zamahom roke in s prikritim posmehom so odgnali sumnje sokrivde. Vest politikov, ki so imeli usodo povojnega sveta v rokah, ni pekla. Kakor da se ni prav nič zgodilo. In vendar prebita kri, nedolžna kri, vpije v nebo in zgodovina bo nekoč sodila one, ki so vsi to zlo povzročili. Ze danes zanje kar so sejali: novi nemir v svetu, ogrožanje svobode in demokracije od strani onih, ki so bili

"V ponos inčasti: Sloveniji! Evropi! Svetu! Bogu! (J. Kalin: Crna maša).

Mirko Geratič

Močna aprilski kampanja organizacije za pomoč v borbi proti raku.

"Predvidevajo, da bo 64.000 kanadčanov zbolelo prvič na raku in to v tem letu", pravi Ivy Beck, vzgojni vodja Metropolitan Toronto okraja od "Canadian Cancer Society". Toda vsled na novo pridobljenega znanja s pomočjo raziskovanja na področju bolezni raka, bo polovica teh ljudi živih in v dobrem stanju po preteku petih let.

"Zalostno dejstvo o boleznih raka danes", pravi ga. Beck, "je v tem, da bi bilo lahko med 66% in 80% teh novih slučajev preprečenih". Eden izmed ciljev "Cancer society" je razširjati vesti o močnih ukrepih proti raku, in storiti vse, da bodo ljudje vedeli za sedem možnosti, ki pomagajo proti raku in te so:

Ne kaditi! Podvzri se zdravniškemu pregledu vsako leto. Prosi tvojega zobozdravnika, da prijavi vsa nova stanja. Ogibljaj se premočne sončne svetlobe. Dogovori se s tvojim zdravnikom za pregled tvojega blata. In za ženske: Uvediti in navaditi se na samolastni lastni pregled vaših prs. Imejte regularno takoiimenovani "Pap Test".

Prakticiranje preprečevanja je od vsakega najboljša orožje proti raku, a to ni edino orožje. Kampanja "Canadian Cancer Society" za letošnje nabirko fonda se bo začela v Metro-Toronto 8. aprila — "Daffodil Day", dan rumenih narcisov — in se bo nadaljevala skozi ves mesec. "Prav tukaj v Metro-Toronto", pravi vodja kampanje Michael Wilson, "bo naša ekipa tisočeri-

• Kanadsko gospodarstvo je kazalo znake izboljšanja zlasti proti koncu 1. 1971, tako da je letna proizvodnja narasla za 6% (porast v dolarjih je bil celo 9,2%, toda od tega je treba odšteti porast cen za 3,2%). Gospodarstveniki pričakujejo, da se bo to izboljšanje nadaljevalo tudi v 1. 1972 in da bo odstotek brezposelnih nižji, kar se je tudi uresničilo. Februarske statistike kažejo, da je bilo po sezonsko prilagojenem indeksu v Kanadi 5,8% brezposelnih, kar je najnižji odstotek v zadnjih 23 mesecih. Število brezposelnih, ki so prijavljeni pri uradih dela, jen znašalo še vedno 627.000. —f.š.

RAK

JE LAHKO PREMAGATI

DARUJTE ŠIROKOGRUDNO, KO VAS OBIŠČEJO NABIRALCI

CANADIAN CANCER SOCIETY

prostovoljcev dala prosti čas za borbo proti raku z nabiranjem sredstev za kritje stroškov raziskovanja. V vsej Kanadi smo si postavili cilj \$7.296.225, Metro-Toronto naj bi sam nabral \$1.362.4540. Naši raziskovalci so na delu noč in dan, da bi našli ključ za odprtje vrat v skrivnost raka in bo denar, ki ga bodo nabrali ta mesec pomagal znanosti približati se temu

OTROŠKI ZBOR

Ob prelomnici zimskega časa in pomladi je mladina pri Mariji Pomagaj pod vodstvom g. Toneta Zrneca, C.M., izvedla svoj štirinajsti vokalni koncert. Nastopilo je nad 90 otrok, mladcev in mladenk; pevski zbori: otroški, mladinski in dekliški; solisti: g. Blaž Potočnik, gđ. Marija Babič, gđ. Neži Čekuta, gđ. Marta Demšar in gđ. Silvija Ovcjak; pianistki: gđ. Anica Mihevc in gđ. Marjetka Skubic ter skupina instrumentalistov. Taka slovenska mladinska prireditev zasluži pozornost in priznanje, posebej še, ker ustvarja slovenski rod, ki raste in se vzgaja v tujini in gradi formirano elito.

Koncert je bil v soboto 18. marca in v nedeljo 19. marca v dvorani Marije Pomagaj na Manning Ave. Posamezne točke sta napovedovala in razlagala g. Vilko Čekuta v slovensčini in

MLADINSKI ZBOR IN SOLIST G. BLAŽ POTOČNIK

pesmi in skladb; lotijo se jih in jih korektno izvedejo. Težko je pri teh nastopih odkrivati pogreške, morda bi jih zapazilo le bistro oko in tenko uho.

Solidnost teh mladinskih koncertov je plemenitenje umetnostnega okusa in hrana duha. Izpričuje kulturno zavest pri mladini, estetska težnja, fizični

DEKLIŠKI ZBOR IN INSTRUMENTALISTI

gđ. Tilka Kvas v angleščini. Razsvetljava in ozvočenje je imel v rokah g. Ciril Soršak. Program je zavzel obseg klasičnega tovrstnega koncerta, točno 21 pesmi. Dirigent g. Zrnc je za ta koncert izbral predvsem pesmi, ki so se v preteklih letih pevcom in poslušal-

• Tudi v Španiji je manj bogoslovcev. V šolskem letu 1961—62 je bilo v španskih bogoslovjih

8.397 bogoslovcev, leta 1970—71 pa samo 3.361. —f.š.

• Danska zadrzna zveza FDB je lani ustanovila posebno nagrado v počastitev svojega prvega predsednika Severina Jørgensena v znesku 10.000 danskih kron. Prvi prejemnik te nagrade je dr. Mauritz Bonow, švedski zadrznik, ki je bil svojčas predsednik Mednarodne zadrzne zveze ICA—Poleg drugega dela na polju zadrznštva je tudi pričel veliko akcijo med švedskimi zadrzniki za poseben sklad "Brez meja", ki podpira zadrznštvo v deželah razvoja. Ta sklad je omogočil ustanovitev dveh središč za širjenje zadrznštva — eno v Indiji v New Delhi, in drugo v mestu Moshi v Tanzaniji. Zadrnje čase dobivata obe ustanovi, ki se posvečata tako poučevanju zadrznštva kot tudi praktičnim načrtom, dodatno podporo vladnih programov skandinavskih držav. —f.š.

SLOVENSKA NAGRADA SNZ ZA 1971.

O priliki zadnjega koncert: slovenskih mladinskih zborov pri "Mariji Pomagaj" v nedeljo 19. marca, je SNZ podelila vsakoletno "Slovensko nagrado" gđ. Silvi Ovcjak, poznani mladenki iz Toronta. Ob tej priliki je g. Vili Čekuta izpregovoril naslednje besede:

"Dragi gostje! — Predsednik Slovenske Narodne Zveze za Kanado g. Vladimir Mauko, ki se te dni mudi v Španiji, me je naprosil, da bi ga danes zastopal in podelil "Slovensko nagrado" osebi, ki po odobrovem mnenju — za leto 1971. najbolj zasluži to častno odlikovanje! (Ob 50. letnici razglasitve slovenske osvoboditve izpod večstoletnega Avstro-Ogerskega jarma je S.N.Z. vpostavila to vrsto podelitve slovenske nagrade).

Danes imamo pred seboj osebo, ki je od otroških let do tega trenutka pokazala s svojimi

nastopidi res idealno požrtvovalnost za slovensko idejo, za slovensko mladino in slovensko pesem.

Zelimo ji vztrajnosti v svojem delu pri ohranjanju slovenstva, slovenske pesmi in glasbe! To je vse tisto, kar mi vsi ljubimo, za kar živimo, iz česar so naši predniki tako vztrajno gojili, da so nam vspravili bogato dediščino!

Odlikovanka za slovenski 29. oktober — čeprav nekoliko kasno, ker in bilo druge javne prilike — za leto 1971. je gđ. Silvija Ovcjak!

Cestitamo gđ. Silviji Ovcjak! V priznanje sprejemite to plaketo in šopek nageljnov. Bog vas živi, Silvija!

(Pripis urednika! — Do sedaj so dobili to nagrado: č.g. T. Zrnc, in g.g. Vili Čekuta, Ciril Soršak, + Stane Brunšek in Blaž Potočnik).

• Celotna prodaja švedskih potrošnih zadrug, organiziranih v Kooperativa Förbundet, je 1. 1971 presešla 10 milijard švedskih kron, pri čemer je odšteta notranja tragovina med veznimi enotami. Prodaja je narasla v tem letu za 725 milijonov Skr ali za 7,3%. Zadrzna zveza ima na Švedskem okrog 2.700 trgovin, od tega 157 blagovnic in 13 samopostrežnih veletrgovin — hypermarket. —f.š.

KAJ MORATE VEDETI O DOHODNINSKEM DAVKU V KANADI

Kanada ima dva različna formularja za davčne prijave in katerega od obeh boste uporabljali vi zavis od oblike dohodkov, ki jih sprejemate. "Razložljiva — knjižica" ("Information Guide"), ki spremlja vsak formular, vam obrazloži, kateri od obeh pride v poštev za Vas. Večina kanadčanov, ki sprejemajo plače uporabljajo "TI Short" (krajši formular). Če tega formularja niste dobili po pošti, ga lahko dobite na najbližjem poštnem uradu, izpolnite ga in odposljite pred 30. aprilom, ki je zadnji dan za te prijave. Kakor hitro dobimo to prijavo, vložimo vaše ime v našo listo odposliljanja formularjev. Ves denar, ki ga dobite ni nujno podvržen davkom. Mladinske ("Youth") in družinske doklade ("Family Allowances") brezposelno zavarovanje ("Unemployment Insurance Benefits"), delavsko zavarovanje za poškodbe ("Workmen's Compensation") in nekatere "pokojnine" za dela nezmogne ne spadajo pod obdavčevanje. Vaša "vodilč-knjižica" vse to objasni. Večina ostalih dohodkov so podvrženi davkom, tudi če pridejo izven meja Kanade. Priključiti morate tudi denarne napolitine in dohodke od delnega dela ("part-time work"). Vse to skupaj je vaš zaslužek, ki je podvržen davku. Vaša "razložljiva-knjižica" vsebuje odgovore na večino vprašanj. Če imate še težave, vam je na razpolago zaupni nasvet od katerega koli okrajnega davčnega urada, — brezplačno. Lahko ga obiščete, jim telefonirate ali pišete. Mnogi izmed naših ljudi govore več jezikov... ve pa si lahko tudi pripeljete vašega prijatelja za prevajalca, ko nas obiščete.

National Revenue, national Taxation Impôt

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

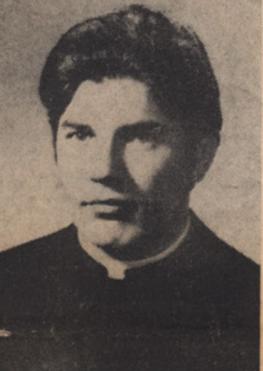
Subscription rates \$4.00 per year; 30c per copy
Advertising 1 column x 1" \$2.80
Published monthly by
Slovenian National Federation of Canada

Member of C.E.P.F.
SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu.
Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado 4 \$, za Argentino 250 pezov, za Brazilijo 60 kruzairov, za Anglijo 20 šilingov, za Avstrijo 35 šilingov, za Avstralijo 2.50 avstr. L., za Italijo in Trst 800 lir, za Francijo 600 frankov. Naročniki v Argentini morejo poravnati naročnino tudi v upravi „Slovenske poti“.
Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

MED SLOVENCİ

Toronto

• **G. Tine Batič** je odšel v noviciat misijonske družbe Sv. Vincencija Pavelskega — v Filadelfiji (U.S.A.), kjer se bo pripravil na duhovniški in misijonski poklic. Želimo mu zadovoljstva in vstrajnosti na poti za delo v Gospodovem vinogradu!

G. TINE BATIC

G. Tine Batič se je rodil 26. jan. 1947. v Gradišcu pri Ajdovščini kot otrok številne družine (vseh otrok je enajst). Po končani osemletki in dveh razredih gimnazije se je odločil za poklic. Napravil je šolo za avtoelektričarja v Ljubljani, poklicno lelo pa je opravljal pri podjetju SGP "Primorje" v Ajdovščini.

V februarju 1966. je imigriral in preko taborišča Latina (Italija) in prišel v Toronto v septembru istega leta.

Po končanem kursu angleškega jezika se je vpisal na High school in jo tudi končal. Za tem pa je dobil zaposlitev pri TTC.

Po dolgem premišljanju in oklevanju je v letošnjem februarju, malo pred svojim godovnim dnevom zaprosil za sprejem v Misijonsko družbo Sv. Vincencija Pavelskega z namenom, da bi postal duhovnik.

Skoraj vsako nedeljo smo ga videli pred oltarjem Marije Pomagaj, ko je prepeval psalme Bogu v čast in bil je zvest in dober član pevskega zbora naše župnije. Pevski zbor mu je zato pripravil poslovilni večer v sredo 5. aprila. Navzoči so bili vsi člani pevskega zbora. Kot zastopniki Misijonske Družbe pa so bili: župnik, č. g. T. Zrnc, č. g. I. Plazar in č. g. J. Jeretina.

• **V soboto 17. junija** letos bo torontski pomožni škof Allen posvetil v cerkvi Marije Pomagaj v duhovnika slovenskega lazarista g. Matijo Balazica. Slovensko novo mašo bo pel v nedeljo 18. junija v cerkvi Brezmadežne v New Toronto ob 10.45. dopolne. G. Balazic je bogoslovne študije dokončal lani v torontskem semenišču Sv. Avguština in nato vstopil v misijonsko družbo. Sv. Vincencija Pavelskega—Jugoslovanska provinca. Veseli smo, da bo novomašnik deloval med našimi rojaki v Kanadi—čestitamo!

• **Pri tekmovalstvu za naslov "Miss By-Line-Ball"**, ki je bilo 7. aprila v Royal York hotelu v Torontu za zaključek kanadskega tiskovnega tedna, je gđ. Silvi Ovcjak zastopala kot "Miss Slovenska Država" naš list.

• **20. februarja je smrtna kosa** posegla v eno izmed poznanih družin v torontski Sloveniji! Ugrabila je skrbnega očeta in moža družini Demšar. Pokojnik France je bil poznan kot odlični delavec in podpornik vsake dobre slovenske in verske stvari v Torontu. Vsem starejšim je še v spominu kot neurtrudljiv prosvetni delavec in televajec! Naj počiva v miru, — njegovi družini in svojcem naše iskreno sožalje!

Chicago

• **Spet ena slovenske družina** manj. Naš naročnik g. Anton Medved in žena, ste se pred Velikonočjo izselila iz Chicago. Njun novi dom je v Pelle Lake, Wisc. Vso srečo na novem mestu! G. Toneta Medveda bo pogrešal tudi cerkveni pevski zbor.

• **Cerkev sv. Stefana spet** kakor nova. Osvalčili in prebarvali so jo prav za velikončne praznike.

• **Velikonočni prazniki**, čeprav, bolj mrzli so potekali prav lepo in v slovenskem ozračju. Na Cvetno nedeljo so se mladina, pa tudi odrasli postavili v slovenski butaricami, kate sta oskrbeli gospe Metoda Fishinger in Ana Gaber. Slovenska peta maša na Velikonočno nedeljo pa je bila višek praznika.

• **100 dolarski velikonočni** pih za Slovensko Državo je podarila Slovenske Narodne Zveze v Chicago.

• **22 obletnica Slovenske** Radijske ure bo na predvečer slovenskega narodnega grznika 29. oktobra v veliki svetoštetfanski dvorani. Tudi letos bo spet nekaj posebnega. Nastopil bo znani slovenski zabavni orkester Henček in njegovi fantje iz Novega Mesta. Ne pozabite, v soboto 28. oktobra vsi na proslavo!

Sedaj so priprave v polnem teku za več potovalnih izletov v Slovenijo to poletje. Pod pokroviteljstvom Slovenskega Radio Kluba bodo odleteli trije posebni avijoni iz Chicago v Ljubljano. Dne 30. junija potuje za 3 tedenski obisk z orkestrom Romana Possedija in 29. julija za 4 tedne pod vodstvom ge. Gizele Hozian in Elsie Culkar. Omenjena skupina se bo udeležila tudi blagoslovitve nove cerkve sv. Antona v Bistrici. Ker pina bom potovala tudi podpisana tajnica radio Kluba. Ker so cene teh izletov tako nizke (\$288) in ugodnost potovanja izredna, zato vabimo vse, da se hitro odločite in se nam pridružite. Dne 5. julija bo še en direktni avijon iz Chicago in sicer za 7 tednov, za tiste, ki imajo več časa in želijo ostati dalje časa v Sloveniji. Poleg omenjenih, bo seveda več skupnih izletov iz Clevelanda. Za vse podrobnosti izveste v Leskovarjevi pisarni, 2032 W. Cermak Rd., Chicago, tel. (312) 847-6679. Na istem naslovu si tudi lahko rezervirate mesto za vsa potovanja. Domovina vas vabi, zato se hitro odločite!

• **Veliko umazanje.** Gospodinja, katerim je mar za snago v hiši, tožijo, da morajo vedno

KRAMOLČEVA RAZSTAVA V TORONTU

Na predvečer petdesetletnega jubileja svojega življenja — 26. marca, 1972 — je Božo Kramolc nudil enodnevno umetniško razstavo v dvorani Marije Pomagaj, 609 Manning Ave., Toronto. Čeprav se zdi, da umetnik ni imel namena delati retrospektivne razstave, so razstavljeni dela kazala precejšen del prehojene poti; segala so od najnovejšega datuma pa do let neposredno po drugi svetovni vojni.

Največ je bilo na pogled slik v pastelu, 36; olj 10; grafike v črnbeli monotipiji in v barvah 40 in zbirka lesorezov. Pogrešali smo risbe, s kakršnimi je Kramolc leta nazaj rad izpolnjeval svoje razstave. Risba — goji jo največ v ogledu — je zanj samostojen in močan umetniški izraz.

Ve lesorezu in črnbeli monotipiji goji Kramolc zvečne portret in figurinalno kompozicijo. V karvni monotipiji rešujen kompozicijske probleme po abstraktni šabloni. V olju se dandanes bavi predvsem s pokrajino. Ta mu je zelo pri srcu!

Posebno rad slika tekočo vodo, bodisi da je potoček, reka ali brzica. Zanimajo ga gibanje in vremenske spremembe. Očividno je, da Kramolc hodi po lastni umetniški poti. Opazili pa smo, da je tudi preprostim ljudem blizu, kajti ustavljali in zadrevali so se ob njegovih slikah

in komentirali. Pozornost je vzbujala slika sedečega starčka, olje.

Najbolj se je Kramolc izkazal s pastelom. V tej tehniki je res mojster. Blag barvni ton daje njegovim pastelom milino in spokojnost. Motivika: rože, praproti, sneg, zimska idila in spet — voda. V iskanju svetlobnih učinkov, barvnega prelivanja in optičnega doživljanja odkriva Kramolc romantiko in poezijo kanadske zemlje. Znano je, da slika rad v ateljeju po skicah, ki si jih je nabral v naravi. Vemo, da se umetnik pri stvaritvah ozira predvsem na narek svojega srca in hočemo mu pustiti svobodo. Pa vendar so še drugi nareki! Želimo, da bi si takih skic nabral tudi s slovenske zemlje in jo v podobni tehniki približal nam v tujini, kjer glas srca tako hrepeni po rodni grudi. "Raj pod Triglavom" bi dobil še enega pevca s čopičem, pevca, ki bi obogatil slovensko umetnost, izpolnil slovenske galerije, zbirke in domove.

Razstava na cvetno nedeljo je dočakala številni obisk Slovencev in Kanadčanov. Precej jih je seglo po slikah in odhite, da bodo z njimi okrasili svoje domove. Božo Kramolcu ponovno čestitamo in mu želimo mnogo uspeha! Želimo pa tudi, da bi nam pripravil še več razstav. (!)

CARL VIPAVEC
SLOVENSKI ODVETNIK
IN NOTAR
ZA VSE ODVETNIŠKE
IN NOTARŠKE POSLE
SE VAM PRIPOROČA!
The Simpson Towers, 401 Bay St. Suite 2000 - EM. 4-4004

bristati prah. Nič čudnega. Na kvadratno miljo pade letno 771 ton umazanije. Na Chicago 172 tisoč ton...

• **Deklica-prvojenka je.** Tomažu Fishingerju in njegovi ženi Mariji Dolores se je rodila hčerka, prvojenka. Krščena je bila na ime Marija. Tomaž Fishinger je sin poznanih dr. Alfreda Fishingerja, cerkvenega organista in profesorja glasbe ter vedno delavne Metode. Starišem, starišem, stricem ter tetkam čestitke. Majhno Marijo pa naj spremlja božji blagoslov!

• **Glasbeni festival je bil** pod okriljem Soseskeinega sveta osrja Chicago v Harrison Parku 21 in 22. aprila. Predsednik tega sveta je dr. Ludvik Leskovar. Nastopilo je 18 skupin in različnih šol v soseski. Tudi slovenski otroci Slomškove sobotne šole so nastopili pod vodstvom gospe Fanike Humar. Spremljal jih je dr. Alfred Fishinger. Edino naša slovenska skupina je zapele več pesmi v slovenskem jeziku. Zeli so zasluženo priznanje.

• **Občni zbor Lige slov. kat.** Amerikancev in soboto 29. aprila je bil združen z zelo aktualnim in aznimivim predvanjem urednika Ave Maria p. Fortunata Zormanca o težavah v Cerkvi. Tajnica Lige gospa Ana Gaber je podala zelo zanimivo poročilo o delovanju Lige, zlasti pa o Slomškovi sobotni šoli, katero Liga tudi vzdržuje. Na tej šoli, katero boiskuje 38 učencev, poučuje gospe Ana Gaber, Faniha Humar in Krista Arko.

BRIDEPORT

• **Pogosto se oglašamo.** Saj nam ne zamerite. Veste, živimo pač na tako izpostavljeni točki, o kateri bi pisatelj Ks. Meško rekel: "Umreti nočemo..." Ze nekaj let se borimo, da bi dobili nazaj to, kar nam gre po božjih in naravnih zakonih. — Mesto enotnosti med župnijo, ki je bila slovenska od začetka in farani, ki hočejo slovenstvo v fari ohraniti dokler se le da, je prepad. Krivda? Povedali smo že, da smo pripravljene storiti vse, da bi tudi v novi cerkvi dobili svoj prostor ob bolj primernem času in smo tudi voljni podpreti gradnjo nove cerkve — Za Cvetno nedeljo smo se peljali spet v New York, trije celo v narodni noši ter dali blagosloviti pristne slovenske butare. — Za Velikonočo pa smo doživeli prijetno presenečenje. Imeli smo po dol-

Srebrna obletnica poroke

V soboto 15. aprila so se zbrali v veliki svetoštetfanski dvorani številni prijatelji gospoda Lojzeta in gospe Vere Gregorič, ki sta dne 7. aprila dočakala 25 obletnico poroke. Srebrno poročenco, ki uživata v slovenski nasebini splošen ugled, sta se poročila v Italiji, v taborišču blizu Bologne. Ga. Vera je doma iz Ljubljane, pisala se je Selak, gospod Lojze pa je pristni Notranjec.

Ko sta prišla v Chicago, sta kakor vsi novi naseljenci po drugi svetovni vojni, doživljala tudi trde dneve: Družina je začela rasti. Tri fantje in tri deklice so jima v ponos. Vsi dobro vzgojeni, najstarejša hčerka Marjeta dela v laboratoriju Cabrini bolnišnice, sin Jimmy hodi v college, dva posečata še osnovno šolo pri sv. Stefanu dva pa sta na višji šoli. Katoliški seveda. Očka g. Lojze je zaposlen v laboratoriju Columbus bolnišnice, mama Vera pa ima dela čez glavo doma.

Oba, Lojze in Vera sta se takoj pridružila slovenskemu državnemu gibanju, g. Lojze Gregorič je blagajnik Slovenske Narodne Zveze v Chicago. Prav je, da povem, da smo prve številke mesečnika "Slovenska Država" zlagali in vkladali pri Gregoričevih, ki so tedaj še živeli na Cermak Dr. Sedaj imajo lastno hišo na 22nd. Pl. in so sosedje sester, ki poučujejo na farni šoli in župnišča. G. Lojze je tudi lektor pri slovenskih mašah.

Ko so bili vabljeni gostje zbrani, je slavljence in številno družino privedel v dvorano p. dr. Kalist Langerholz. G. župnik p. Tomaž-Hoge pa je imel lep nagovor v katerem je povdaril zvestobo slovenski fari, Bogu in slovenstvu. "Teško je najti bolj vzorno družino, kakor je Gregoričeva", je naglasil g. župnik.

Naša iskrena želja, združena s čestitkami, je, da bi v sreči in zdravju dočakala še zlati jubilej! Bog Vaju živi! —č.

• **Francoski socialni teden** bo letos posvečen vprašanju družine. Zborovali bodo od 4. to 9. julija v mestu Metz in bodo razpravljali on družini v družbi kot je. —f-s.

• **Za Mendarodno leto knjige** so odprli v Vatikanu razstavo sv. pisma. Razstavljenih je 148 del vatikanske knjižnice, med njimi rokopisi iz 3. stoletja kot seveda tudi Gutenbergova biblija kot prva tiskana knjiga in druge znamenite izdaje. —f-s.

† IVAN AVSENEK

Cetrtga marca so v Clevelandu položili k večnemu počitku Ivana Avsenika, gospodarskega strokovnjaka in vidnega slovenskega političnega delavca med obema vojnama. Pokojni je bil rojen - 1889 v Vrhnjaku na Gorenskem. Studiral je na Dunaju in med prvo svetovno vojno bil v Rusiji, kjer ga je zajela boljševiška revolucija. V prvi Jugoslaviji se je vidno udeleževal v slovenski katoliški politični stranki in kot strokovnjak zavzemal razne važne položaje z gospodarskih ustanovah. Med vojno se je umaknil v Rim in po drugi vojni pa v Cleveland, kjer je živel s svojo družino. Nekaj let je delal pri Free Europe in po upokojitvi pa je svoje obsežno poznavanje gospodarstva — zlasti jugoslovanskega — posredoval čitateljem Ameriške domovine z gospodarskimi in drugimi uvodniki in članki.

Z njim je legla v grob ena zadnjih velikih političnih osebnosti slovenskega javnega življenja polpretekle dobe. Naj mu bo lahka ameriška zemlja. Zaljučnim naše globoko sožalje.

• **Od 5. do 10. junija** tega leta ba zasedali v Sevilji v Španiji 18. mednarodni kongres za alkoholizem in mamila. — f-s.

TURISTIČNI VIZUMI ZA OBISK JUGOSLAVIJE

Letos bodo veljale turistične prepustnice 30 dni. Izdajali jih bodo na mejnih prehodih na osnovi osebne izkaznice ali drugih dokumentov.

NAŠA DOMOVINA SLOVENIJA

† OTON MUHR

V Gorici je 28. aprila umrl profesor dr. Oton Muhr, znana osebnost slovenskega povojnega življenja na Primorskem.

Profesor Muhr je bil sin zelene Štajerske, kjer je zagledal luč sveta 19. sept. 1918. Po končanih srednješolskih študijah v Mariboru se je preselil v Ljubljano, kjer je dokončal študij klasičnih jezikov. Ko se je odprla slovenska gimnazija v Gorici, se je vključil težkim razmeram med prvimi odločili, da bo poučeval na tej gimnaziji. S tem je pomagal graditi temelje slovenskemu šolstvu v zamejstvu. Ne sebičnost, le ljubezen do Primoske in ljubezen do slovenske besede sta ga gnali na delo za slovenski narod.

Ko se je v jeseni 1945 zopet vrnil v Gorico in prevzel mesto na slovenskem učiteljsku, se je še bolj posvetil svojemu delu, ki v začetku ni bilo rožnato. Toda kot veder človek je vložil vse svoje sposobnosti pri vzgoji novega naračaja slovenskega učiteljstva. Uspehi niso izostali. Svojim učencem je zal podajati slovensko zgodovino na svojstven način. Leta 1948, je prevzel mesto profesorja klasičnih jezikov na slovenski gimnaziji v Trstu. Pokojni profesor se ni zavedal samo važnosti svojega poklicnega dela pri poučevanju mladine, ampak ji je hotel dati tudi smisel širokega obzorja slovenskega izobraženca v zamejstvu. Pod trdo skorjo Muhrove osebnosti se je skrivala izredna nežnost, ljubezen do sočloveka in pa neomajna vera v slovensko poslanstvo.

V težkih okoliščinah se je leta 1955 izselil v Združene države, kjer je prevzel mesto profesorja klasičnih jezikov v Grand Rapids. Zelja po strokovni izpolnitvi, navezanost na živo slovenstvo sta ga gnali nazaj v

Jugoslovanski veleposlanik v Vatikanu — Slovenec

Za novega jugoslovanskega veleposlanika pri Svetem sedežu v Rimu je bil imenovan Slovenec Stane Kolman, dosedanji podsekretar Izvršnega sveta Slovenije. Kolman je bil na raznih diplomatskih položajih od leta 1949 ter svetovalec za zunanje zadeve. Pred odhodom na novi položaj v Vatikanu je obiskal predstavništva raznih slovenskih in hrvatskih oblasti kot tudi predsednika verske komisije v obeh republikah. Sprejet je bil tudi pri zagrebškem nadškofu dr. Kuhariču, ki je predsednik jugoslovanskih škofovskih konferenc.

NOV HOTEL V KRANJSKI GORİ

V Kranjski gori, na robu naselja ob cesti proti Vrščici je ljubljansko podjetje "Lika" zgradilo nov hotel kategorije B z zaprtim kopalščem. V hotelu bo 90 postelj in bo namenjen domačim in tujim gostom.

Evropo. V Gradcu je doktoriral iz klasičnih jezikov. Gojil je željo, da bi postal profesor na slovenski gimnaziji v Celovcu. Toda ta želja se mu ni izpolnila. Vrnil se je s kaljo boleznii v Združene države, a ne za dolgo. Šel je iskat zdravja nazaj v Gorico, tja, kjer je začel svoje vzgojno delo med slovensko mladino.

Zavratna bolezen ga je prisilila, da je moral v Gorici v bolnišnico, kjer ji je poplegel. Z njim je izgubilo slovenska izobraženstvo na Primorskem močan lik in steber. Naj mu bo primorska slovenska zemlja, ki ji je daroval delo in življenje — lahka! Svojem naše iskreno sožalje!

NAGRAJEVALNA UMETNOST SAMOBRAMBE.

Preveč mož in žena se ponesreči pri delu, ker ne pazijo na sebe. Tajnost je v čuječnosti. Tu je nasvet za izboljšanje vaše samoobrambe — pogovarjajte se o zaščiti.

Manj nespereč se zgodi če so vsi čuječi in pazljivi.

Resnična pot k varnosti je samoobramba.

Your Workmen's Compensation Board and The Safety Associations, Ontario

Slovenija danes . . .

'Žebotova teorija narodne sprave' - Narodna sprava in slovenski razvoj

D.T., LJUBLJANA

Ne seji predsedstva Centralnega Zveze komunistov Slovenije dne 15. decembra 1971, kjer so zavzeli uradno stališče slovenske komunistične partije do čistke na Hrvaškem, je predsednik slovenskega Centralnega komiteja France Popit tako-le primerjal zloženjsi nacionalni razvoj v Sloveniji s prekipelimi 'nacionalizmom' na Hrvaškem:

(KLIC TRIGLAVA (London, 14. marca 1972), je objavil tu zanimiv članek o dogajanju v Sloveniji, ki ga zaradi njegove izredne informativnosti v celoti objavljamo).

"Za nas je pomembna naša izkušnja, saj so tudi pri nas bili poskusi razvrednotenja revolucije in njenih pridobitev. Poleg nacionalizma smo se spopadali s težnjami, da se zmanjša budnost in revolucionarna ostrina komunistov. Z omalovaževanjem razredne politike so nam vsiljevali nacionalizem v raznih inačicah. Naj omenim Žebotovo teorijo 'nacionalne sprave', čeprav je zaradi naše odločne intervencije propadla.

Očitno je, da so nacionalisti v Jugoslaviji dovzetni za sumljivo zavezništvo s prozahodno usmerjeno politično emigracijo, ki naj bi jo z geslom o politični spravi pripeljal nazaj v Jugoslavijo. Kar ni uspelo v Sloveniji, je do neke mere uspelo nacionalistom na Hrvaškem, ki so navezovali stike s politično

emigracijo in jo skušali legalizirati tudi doma. To so bile tendence in pojavi v 'nacionalnem gibanju', ki naj bi očitno pripeljala po takih tendencah do 'nacionalne sprave' s protirevolucionarnimi in protisamoupravnimi silami.

Čeprav smo pri nas na Slovenskem v pravem času razkrinkali takšne težnje, pa to ne pomeni, da se ne bodo kdaj kasneje spet ponovile v takšni ali drugačni preobleki, enkrat kot poskus nacionalne sprave, drugič pod geslom 'pozabimo na preteklost', ali kot zahteva po opravičevanju oportunistične posameznikov v preteklosti itd. Kot komunisti ne smemo podcenjevati, da se za vsem tem skrivajo tudi težnje za oživiljenjem klerikalizma na Slovenskem".

(DELO 16. 12. 71)

SLOVENIJA VČERAJ, DANES IN JUTRI

S to primerjavo je Popit očitno meril na dvojni učinek. Potrkati se je hotel na lastna prsa, češ, koliko budnejše in politično spretnjeje je bilo njegovo vodstvo partije v Sloveniji v primeri s hrvaškimi. Ker pa je Popit kljub temu izrazil zasrbljenost, da se ne bi v Sloveniji ponovila podobna nevarnost, jo je vnaprej pripisal "Žebotovi teoriji nacionalne sprave" kot nekakemu trajnemu viru vseh takih nevednosti v Sloveniji po padcu policijskega režima Aleksandra Rankoviča leta 1966.

Popit je seveda hotel povedati Hrvatoma, da bi se lahko kaj naučili iz slovenskih izkušenj v zvezi z Žebotovo "Slovenijo" leta 1967 in s slovenskim cestnim protestom leta 1969, ko je slovensko partijo skoro doletela podobna usoda kot je sedaj hrvaško. DELO, KOMUNIST, NAŠI

OBISK V LJUBLJANI IN CESTNI PROTEST

Po brionski obsodbi slovenskega spontanega cestnega protesta se je na razširjeni seji sekretariata Zveze komunistov Slovenije dne 26. avgusta 1969 Edvard Kardelj obširno bavil z Žebotovim obiskom Ljubljane v avgustu 1968 in ga povezoval s slovenskim cestnim protestom julija in avgusta 1969. Kardelj je svoje razpravljanje takole zaključil:

"Čemu je bilo zdaj ponovno sproženo vprašanje, kdo je lani dovolil Žebotu, da pride v Ljubljano? Zato, ker se je ob cestni aferi Žebot ponovno pojavil v vlogi nepoklicnega advokata stalšč republiškega izvršnega sveta... Če v razmerju do Žebota nekateri komunisti izgubljajo 'mero, kako naj jo imajo potem do drugih manj javnih in izrazitih nosilcev protisocialističnih in protisamoupravnih težnj' in pritiskov?"

(DELO 2. 11. 1969)

Kardeljeva razprava o cestnem protestu je služila kot "platforma" za nadaljnje razpravljanje na več dni trajajoči seji Centralnega komiteja slovenske partije oktobra 1969. Na tej seji je Mitja Ribičič še bolj dramaturgiziral:

"V resoluciji VII, seje smo pred dvema letoma zaostriili vsa tista vprašanja, ki so ok-

RAZGLEDI. TEORIJA IN PRAKSA in celo pokrajinski tisk v Sloveniji — vsi so bili angažirani v kampanji proti prvi knjigi Žebotove "Slovenije", ki se je naglo razširila po Slovenskem. Toda Popit je pozabil ali pa ni hotel povedati, da je bil prav hrvaški VJESNIK U SRIJEDU, ki je že 10. maja 1967, vsekakor pred izidom "Slovenije", temu "Žebotu" pripisal "nočno diverzijo" na filozofski fakulteti v Ljubljani, ko so študentje popisali njene hodnike s slovenskimi narodnimi in demokratičnimi gesli.

Zdaj je jasno, da leži poseben pomen Žebotove knjige v tem, da je ta s svojim — in od komunistov samih prizanim — vplivom v Sloveniji zlomila petindvajsetletni monopol slovenske partije na področju povojne slovenske politične misli.

tualna tudi v sedanjem Popitovem referatu, to so problemi odnosa do klerikalizma, do nacionalizma, do federacije, do nacionalnega vprašanja. O resoluciji so razpravljali v organizacijah ZK... V tem času pa se je po Ljubljani sprehal Žebot in smo imeli celo vrsto klerikalnih izpadov. Gre za to, da smo v tistem času, ko smo v resoluciji opozorili na klerikalizem in emigracijo, dopustili, da je ta vdrl v slovenski politični prostor in povečal svoj vpliv... To je velik poraz Zveze komunistov"

(DELO 24. 10. 1969)

Član Centralnega komiteja ZKS Bogdan Birs pa je na isti seji izrazil drugačno mnenje: "Predvsem mi ni jasna zadeva Žebot in kaj ima zveze s cestno afero... Za cesto vemo, kako je prišlo do nje. Ko je tovariš Mitja Ribičič govoril o cestnem vprašanju in o Žebotu, je nekako pozabil na neko stvar... Žebota jemljejo kot nekakšen ščit za vse tisto — vsaj jaz sem tako razumel — za kar vemo, da pri nas ni v redu... Če se v boju nismo bali sto Žebotov, sedaj pa se bojimo enega in ga sami populariziramo, ko toliko o njem govorimo, ne vem, kam to vodi..."

(DELO 24. 10. 1969)

26. maja bo poteklo 30. let od smrti profesorja Lamberta Ehrlicha. Izpričano kršćanstvo njegovega življenja in dela

ter njegova zasnova višarskega slovenstva obstojata kot vzgled in vodilo Slovincem tudi danes in jutri. V odločilnih

slovenskih razdobjih in trenutkih ime Lambert Ehrlich napolnjuje Slovence s posebnim občutkom zaupanja!

'ŽEBOT' V SEVNIŠKI 'JUTRANJKI'

Ko je Popit v Ljubljani razvijal "Žebotovo teorijo nacionalne sprave", so jo na terenu preizkušali na zanimivem primeru "Jutranjke", tovarne otroških oblek v Sevnici.

Direktor "Jutranjke" Karel Vehovar je predložil načrt za osebno udeležbo delavcev pri podjetniškem dobičku iz naslova "minutnega dela" v smislu XXII. dopolnila k zvezni ustavi. To je bil prvi poskus uveljavljanja te ustavne novosti in je o njem obširno pisala celo beograjska EKONOMSKA POLITIKA, ki je podčrtala, da je Vehovar svoj pionirski predlog sprožil v nerodnem trenutku. Prav takrat sta namreč Edvard Kardelj in Roman Albreht javno polemizirala s Stanetom Kavčičem o osnovnem vprašanju, kako tolmačiti XXII. dopolnilo. Po Vehovarju sta planila sevniški sekretar partije in

predsednik občinskega sindikalnega sveta. Pod tem pritiskom je potem Vehovar odložil mesto direktorja v "Jutranjki". Toda delavski svet podjetja je Vehovarjev odstop odklonil, nakar se je 93% delavcev "Jutranjke" z referendumom izreklo naj se Vehovar vrne na položaj direktorja.

Primer "Jutranjke" in širša polemika o delavski udeležbi v podjetniškem kapitalu in dobičku sta nova primera slovenskega razvoja. Tu jih omenjam zato ker, je predsednik sevniškega sindikalnega sveta France Pipan v tej polemiki Vehovarju javno očital, da so "zanj družbeno-politične organizacije ne potrebne, da, celo škodljive. Samoupravljanje bi verjetno še prenesel, toda brez partije in sindikatov — to pa že nekako žebotovski diši". (DOLENSKI LIST, 16. 12. 1971)

SIMBOL IN ZLORABA

Nasprotniki razvoja k resničnejšemu samoupravljanju na vseh ravneh slovenskega odločanja — družbenega, gospodarskega in političnega — od Sevnice do Ljubljane in od Ljubljane do Beograda so v teku zadnjih petih let, odkar je z Rankovičem padla poglavitna ovira za tak razvoj, te težnje in silnice ("pritiske") označevali z imenom "Žebot", ki je tako zado- bilo širok pomen.

Ta simbolizem, začel in forsi- ran od strani komunistov, slovenske ljudi znova in znova navaja k Žebotovi knjigi "Slovenija včeraj, danes in jutri". V njej Slovenci čitajo, da mora Slovenija sama kovati svojo usodo z lastnimi silami in svojimi ljudmi, ki so v to usodo vključeni. Slovenci po svetu lahko razvoj v Sloveniji dobrohotno spremljajo, toda v njem nimajo osebnih funkcij ali skupinskih vlog. "Žebotova teorija nacionalne sprave", kot jo je avtor razvil v svojih spisih, ni program neke "emigracijske" politične stranke, ki bi se megalomansko ali avanturistično pehal za oblast v Ljubljani, temveč je resna analiza domačih silnic slovenskega razvoja. Avtor "Slovenije" spoznava in odkriva, kako domače slovenske silnice in napori težijo k bolj in bolj neposrednemu samoodločanju slovenskih ljudi, družbe, naroda in države v okviru razširjenih ustavnih možnosti in vsled vedno večjih dejanskih potreb. Žebotov doprinos k domačemu slovenskemu razvoju je bil v tem, da je v svojih dveh knjigah o Sloveniji poskušal ugotoviti smeri tega razvoja. Tudi v svojih nadaljnjih komentarjih, kolikor mi pridejo v roke, Žebot skuša biti za korak ali dva pred domačim dogajanjem, ker to, kar spozna, zanj lahko odkrito pove, dočim mi tega doma ne moremo, ker moramo pač čakati na zakasnela in negotova spoznanja partijskih forumov.

V nasprotju in takšno konstruktivno usmerjenost "Žebotove teorije" je Popit govoril o nekih namišljenih "tendencah nacionalne sprave s protirevolucionarnimi silami". Tega v Žebotovih spisih nisem našel

in to je Popitov slaman mož. Pri pogostem omenjanju "Žebota" v teku zadnjih petih let Popit in drugi partijski funkcionarji nikdar ne citirajo njegovih knjig ali člankov, nemo tako mu morejo pripisovati namene ki jih v njegovih spisih dejansko sploh ni. Tu posebej pade v oči omenjanje "klerikalizma", ki je v tej zvezi popolnoma iz trte zvito. Ob Popitovem poskusu predstaviti zmaliceno "Žebotovo teorijo nacionalne sprave" se mi zdi potrebno na to metodo posebej opozoriti, ker imam občutek, da umazane igre niti sami rojaki zunaj Slovenije ne bodo opazili.

UNIVERZA — SREDISCE

IDEOLOŠKIH PROTISLOVIJ

V Ljubljani so se nedavno zbrali komunistični funkcionarji občin in medobčinskih svetov in se posvetovali o novem akcijskem programu partije. Glavno besedo je imel predsednik Centralnega komiteja slovenskih komunistov Franc Popit, ki je spet iskal sovražne sile in krivce neuspehov komunističnega sistema. Dotaknil se je tudi vprašanja demokracije in dejal: "Zaradi razsežnega pojmovanja demokracije, se je razširilo pojmovanje, da moramo poslušati vsakogar. To pa je vodilo v stihijo. Demokracija se si lahko privoščimo le toliko, kolikor nam je dopušča boj proti nasprotnikom socialistične demokracije". Popit je dalje povedal, da je v vrstah Zveze komunistov "nastal oportunističen, kar so nasprotniki socialistične demokracije spretno izkoriščali in vnašali idejno zmedo v družbenopolitično delovanje". Rekel je, da je temu delno krivo zanemarjenost marksiistične in ideološke vzgoje, kar narekuje obnovitev političnih šol. "Mi potrebujemo takšno komunistično inteligenco, ki bo pospeševala razvoj socialističnih samoupravnih odnosov" je dejal Popit in pristavil: "Spremeniti bo treba značaj in vlogo komunistov na univerzi, kjer so se ideološka protislovja še najbolj razmnožila".

Narodna sprava

Ko sem v prvi knjigi SLOVENIJE leta 1967 govoril o narodni spravi, sem izhajal iz globokega občutka, da je po tolikih letih začetnega množičnega preganjanja, poznejšega obrekovanja in nadaljevanega zapostavljanja sedaj potrebno, da se v slovenski narodni skupnosti vpostavi pravično ravnovesje skupne spoštljivosti do vseh slovenskih žrtev druge svetovne vojne. V ta svoj pojem narodne sprave nisem vključeval strankarskopoličnega dogovarjanja ali sporazumevanja s neko "prozahodno usmerjeno politično emigracijo" ali z

Z "osvobodilno" taktiko v stalinizacijo

Belgrajski vojaški puč dne 27. marca 1941, je izzval nemško invazijo in uničenje Jugoslavije. Slovenija je bila razkosana na trojno okupacijo. Od italijanske vojske zasedena Ljubljana je postala zatočišče slovenskih beguncev iz Stajerske in Gorenjske, ki ju je nacistična okupacija v nekaj tednih zreducirala na stopnjo slovenske Koroške, da bi ju obenem s Koroško dokončno razslovenila, če bi Hitler vojno dobil.

Spomladi 1941 smo vsi Slovenci čutili, da je dejstvo italijanske okupacije Ljubljane z Dolensko in Notranjsko ("Ljubljanska pokrajina") takrat predstavljal trenutno rešitev Slovenije pred pretečim narodnim uničenjem. V razliki od Judov Sloveniji niso mogli upati na povojno narodno rešitev v nekem slovenskem "Izraelu" izven Evrope. V Ljubljani smo takrat videli edino obnovitveno jedro povojne Slovenije.

Hitler se je odločil za drugo svetovno vojno potem, ko se je bil avgusta 1939 pogodil s Stalinom za razdelitev vzhodne Evrope. Nemški napad na Sovjetsko zvezo junija 1941 je to pogodbo razdril. Sovjetsko zvezo prisilil v naravno zavezništvo z zapadnimi silami in okrepil upanje na dokončno zmago zavezničkov. Zal pa je prav ta vojni preokret v prid zavezničkov povzročil v ljubljanskem zatočišču slovenstva globok notranji razcep.

Komunistična partija Slovenije, ki se je do nemškega napada na Sovjetsko zvezo propagandno obnašal v smislu nemško-sovjetskega pakta, je po nemškem napadu na Rusijo improvizirala OF, za katero je pridobila vidnejše osebnosti nekaterih komunističnih predvojnihi skupin, med katerimi pa so nekateri že poprej bili skrivni člani partije (n. pr. Franc Leskošek, Jože Brilej, Marjan Dermastja), drugi pa — s častno izjemo Edvarda Kocbeka — so bili sprejeti v partijo v razdobju OF.

Predstavniki večinskih predvojni slovenskih organizacij in orientacij so vedeli ali vsaj slutili, da se je partija odločila za politiko povojne sovjetizacije in da je OF bila predvsem sredstvo k temu cilju. Razvoj dogodkov je kmalu potrdil pravilnost te ocene. Vprašanje pa je, koliko so taktične, organizacijske in akcijske odločitve predstavnikov nepartijske slovenske večine doprinesle k temu izidu. Napake so bile velike: že omenjeno podcenjevanje slovenske partije narodno-politično zanašanje na jugoslovansko

CIRIL ŽEBOT

K članku D.T.—a pod naslovom "Žebotova teorija narodne sprave" v marčnem KT bi rad dodal komentar v dveh točkah: o pojmu narodne sprave in mojem (ožjem) pomenu tega izraza in o mojih (širših) pogledih na povojni slovenski razvoj.

nekimi "protirevolucionarnimi in protisamoupravnimi (sic!) silami", kot je mojo zamisel narodne sprave pačil Franc Popit. Da ne bo nobenega dvoma, za kaj gre, naj popolnoma pojasnim.

Komunistična partija Slovenije se je pomembno pojavila v slovenski zgodovini šele po okupacijskem razkosanju Slovenije leta 1941. Kot večina predvojni komunističnih partij zunaj Sovjetske zveze, je tudi takratna slovenska partija bila podtalna, nesporno stalinistična, maloštevilna in pod vodstvom malo poznanih oseb kot Bori Kidrič, Edvard Kardelj in Tone Tomšič. Politično starejši Slovenci so zato takratno partijo močno podcenjevali, v čemer je iskati eno izmed začetnih napak slovenske medvojnne politike.

"vlado" v emigraciji, pomanjkanje učinkovite integracije domačega vodstva, pomanjkanje smiselnega osvobodilnega programa in akcije.

Ker samostojna vodstva nekomiunističnih predvojnihi organizacij in skupin niso pravočasno doimela potrebe po jasni skupni orientaciji in učinkoviti koordinaciji, so zato še manj čutila potrebo po resnem poskusu, da bi dosegli vsaj nek okvirni sporazum s partijsko OF. Na drugi strani pa stalinistično orientirano partijsko vodstvo ni kazalo pripravljenosti odreči se cilju nasilne sovjetizacije v prid skupnemu osvobodilnemu programu zedinjene in demokratične Slovenije. Tako so že itak zredene in ogrožene slovenske sile v ljubljanskem zatočišču postale in ostale globoko razcepljene.

Na tem razdvojenem otoku medvojnne slovenstva je partijska VOS-a začela in stopnjevala pobijanje vodilnih nepartijskih Slovencev kot Avgusta Praprotnika, Marka Natlačenca, Lamberta Ehrlicha in mnogo drugih v Ljubljani in pokrajini. Vzporedno s temi osebnimi justifikacijami in grožnjami so terenske skupine partizanov z vojaško brezsmiselnimi terorističnimi akti izzvale italijanske okupatorje, da so tudi v "Ljubljanski pokrajini" začeli uporabljati nacistične metode streljanja talcev, množičnih racij in internacij. Ta dialektika stopnjevanja nasilja je povzročila dokončno polarizacijo Slovencev v "Ljubljanski pokrajini", deloma pa tudi preko nje. Poleti 1942 so se od dveh strani ogrožena slovenska naselja začela zatekati v organizirano samoobrambo v obliki Vaških straž. Teko je partijska politika sovjetizacije za "osvobodilno" taktiko pahnila "Ljubljansko pokrajino" v resnično državljansko vojno. Po nemadni kapitulaciji Italije 8. septembra 1943 so partijski partizani z italijanskim orožjem in artilerijo domala uničili koncentracijo Vaških straž na Turjaku in četniško skupino na Grčariču.

Ko so v jeseni 1943 Nemci prevzeli okupacijo "Ljubljanske pokrajine" in Primoske, se je potek svetovne vojne od Afrike in Rusije do Italije in Francije že nesporno nagel na zavezniško stran. To je bistveno spremenilo tudi nemške vojne cilje v Sloveniji. Prvotna politika popolnega izbrisa Slovenije se je umaknila omejeni funkciji vojaške zasedbe. Le tako so se na Turjaku zdecimirane slovenske samoo- brambne sile mogle rešiti v okvir

avtonomnih domobranskih enot, ki so se kmalu razširile tudi na Primorsko. Partizanski oddelki partijske OF so se mogu strnjeno držati le še v Beli krajini. Od partije začeta in stopnjavana državljanska vojna je s tem prišla v dejanski zastoj. Ker svetovne voje še ni bilo konces, je tedaj bil primeren čas, da bi se poiarizirane slovenske sile sporazumale za koordinirano osvobodilno politiko in akcijo v narodnopolitično odločilni zaključni fazi vojne, ki se je bližala. Kot se je kmalu izkazalo, bi tak naknadni sporazum bil edini način, ki bi morda dosegel izpolnitev stoletnega slovenskega cilja zedinjene Slovenije. Tudi ta poslednja možnost ni bila uporabljena.

Slovenski partizani so se medtem namreč politično že bili podredili Titovemu vodstvu za povojno komunistično Jugoslavijo. Tito pa je dosegel priznanje zapadnih zavezničkov, ki so iz njegove obale prebeglega štaba in partizanov ter v Italiji interniranih Slovencev na otoku Visu in v Bariju organizirali in medletno oboževali novo vojsko Titove Jugoslavije. Ta je maja 1945 iz hrvaške obale zasedala Slovenijo, ko so se domobranski oddelki umikali v Avstrijo in Italijo. Tudi domobransko vodstvo ni kazalo pripravljenosti za skupni slovenski nastop s partizani v zaključni fazi vojne. Obenem s politično "Slovensko zavezo" v Ljubljani je tudi domobransko vodstvo verjelo fikselji, da bodo zapadni zaveznički za vsako ceno restavrirali demokratično oblast v Jugoslaviji v imenu kralja Petra, čeprav je ta medtem preko Subašiča že bil predal tudi svoje formalne državne funkcije Titu...

Iz sovjetizacije v "samoupravljanje"

Tako je Slovenija pristla pod centralistično oblast nove komunistične Jugoslavije, toda brez slovenska Koroške, Gorice in Trsta. Večino domobrincev so angleške vojske oblasti na Korokem izročile komunističnim oblastem v jugoslovanski Sloveniji, kjer so jih tisoče pobili kot vojne zločince. Partijski režim Slovincem ni vrnil političnih, gospodarskih in kulturnih svobod; mnogim so konfiscirali tudi premoženje. Po sovjetskem modelu so v Beogradu osredotočili totalitarno oblast nad vsem gospodarstvom, ljudstvom in narodi.

Zaradi omejevanja vsiljivih sovjetskih "svetovalcev" je Tito v partija leta 1948 bila izključena iz Kominforme, nakar so leta 1950 v Jugoslaviji proglasili novo "socialistično načelo "samoupravljanja", čigar dinamika je je pologoma omogočila začetek novega povojnega razvoja. Kmetom, kulturi, Cerkvam in politiki pa so to možnost svobodnejšega uveljavljanja zadrževali. Kultura in Cerkev sta sicer pozneje postali deležni nekaj več prostosti, toda v močno omejenih okvirih. Kmetom šele sedaj v Sloveniji pričenjajo odpirati možnosti lastnega samoupravljanja. Politiko pa slej ko prej drži v monopolu nekoliko reformirana Zveza komunistov, z izjemo obrobnihi koncezij v okviru partijsko upravljane Socialistične zveze.

Narodna sprava? V čem naj bi bila? V časovno že zelo odmaknjem priznanju, da tisti številni Slovinci, ki so jih vojne razmere, stalinistični vojni cilj partije, VOS-in teror, italijanske represalije in pomanjkanje daljnovidnega vodstva na obeh

(dalje na strani 4.)

NARODNA SPRAVA IN SLOVENSKI RAZVOJ

(Nadaljevanje s 3. strani)

slovenskih strahov prisilili v samoobrambene okvire Vaških straž in domobranskih oddelkov, niso bili ne vojni zločinci, ne narodni izdajalci, temveč težko preizkušani in močno trpečji Slovenci, ki so delili skupno slovensko upanje v zedinjeno in svobodno Slovenijo. V luči tragičnega zapleta in razpleta medvojnih doganjaj v okupirani in razkosani Sloveniji jim tega priznanja danes nihče ne more objektivno zanikati ali še dalje odrekati.

Narodna sprava ima pa še eno, a skoraj pozabljeno dimenzijo. Niti tisti Slovenci iz predpartijskega slovenskega pluralizma, ki so bili prve žrtve nacistične okupacije, ko je še bil v veljavi nacistično-sovjetski pakt, niso zabeleženi v uradni kroniki o okupacijski dobi, kaj šele da bi jim bili

dali dolžno narodno priznanje. Moj oče, na primer, je kot poselevočji župan Maribora bil od Gestapa aretiran v prvi noči po nacistični zasedbi mesta 13. aprila 1941, bil dvakrat odveden v Dachau, od koder se ni vrnil, a povojni rodovi mariborčanov za njegovo žrtev ne vedo, ker jim nihče ni povedal, kaj so nacisti storili na začetku okupacije z vodilnimi demokratičnimi predstavniki Slovencev.

Skraini čas je, da uradna Slovenija odpravi krivico in nevezdržnost te zgodovinske diskriminacije stalinističnega izvora. To je elementarno slovenski in človečanski smisel moje ga pojma narodne sprave kot moralne in psihološke podlage za uspešnejši kulturni, gospodarski in obrambni razvoj Slovenije v še vedno negotovem svetu.

Slovenski kmetje

Kot Franc Popit ni citiral mojih misli o narodni spravi, temveč jih je po svoje prenaredel, tako je on ravnal tudi glede mojih analiz povojnega slovenskega razvoja. D.T. v tej zvezi sodi, da so moji komentariji "za korak ali dva pred domačim razvojem", ker ta še vedno zavisi od "zakasnelih in negotovih spoznanj partijskih forumov". Jaz bi dodal, da tu ne gre le za "zakasnelost" in "negotovost"; v nekaterih osnovnih zadevah gre za namerno zavlačevanje, kot n. pr. glede kričnega problema slovenskih kmetov, ali celo za nedvomno nazadovanje, kot v primeru sedanje čistke na Hrvaškem, v zvezi s katero je Popit skkal Zebotovo teorijo o narodni spravi". Naj ta del svojega komentarja zaključim s mislijo o položaju slovenskih zasebnih kmetov, ker je ta posebno poučen, pa tudi izredno aktualen za nadaljni razvoj Slovenije.

Glavni val kmetijske kolektivizacije je Titov režim sprožil, ko je partija že bila izključena iz Kominforma. Ker pa se Stalin ni dal prepričati, da bi izključitev preklicala, so v Jugoslaviji prisilno kolektivizacijo ustavili. Ogromna večina kmetov je zapustila komunistič-

ne "zadrage"; petinosemdeset odstotkov obdelovalne zemlje je tako ostalo v družinski posesti.

Spiro tako plebiscitarne odločitve za zasebno kmetovanje bi bilo pričakovati, da bo režim kmete vzpodbudil k uspešnemu kmetovanju s tem, da bi jim omogočil, da se kot samostojni pristo organizirajo v preizkušenih kmetijskih združenjih, ki so v Sloveniji prav v poslednjih letih pred vojno bile v bujnem razmahu. Toda Beograd je odločil drugače. Namesto svobodnega kmetkega združništva v smislu resničnega samoupravljanja je prišla ustavna omejitev kmetij na deset hektarjev, davčno zatiranje in popolno kreditno zanemarjanje. Zasebni kmetje so bili le tolerirani kot državljani tretjega razreda na veliko škodo vsega gospodarstva.

Po lanskim ustavnih amandmanih sedaj v Sloveniji kot prvi v Jugoslaviji uzakojajo možnost, da se kmetje povezujejo v lastna gospodarska združenja. Ostareli kmetje so sedaj tudi dobili socialno zavarovanje, toda bolj simbolično kot praktično.

Povprečna starost zasebnih kmetov v Sloveniji, je že blizu

šestdeset let če ne več. Večina kmetijskih otrok je nad bodočnostjo kmetovanja že obupala. Za rešitev iz tega kritičnega stanja bo potrebno več kot simbolično socialno zavarovanje onemoglih starčkom in več kot pravica do lastnega združevanja. Potreben je prepričljiv program za vsestransko rehabilitacijo družinskih in dednih kmetij. Za narodno in ekološko zavarovanje pretežno gorskih in planinskih predelov obmejne Sloveniji bi le to bilo treba zakonito označiti kot posebej zaščitene kmetijsko-kon-servacijsko - rekreacijsko - turistično ozemlja. Družinske kmetije na teh področjih bi morale brez odlaganja biti izvezte iz neekonomskosti omejitve na deset hektarjev ter biti oproščene davkov v razmerju njih sodelovanja pri načrtnem izboljšavanju in konserviranju zemlje in vode. Zaradi dolgoletnega zapostavljanja bi morale tudi vse druge družinske kmetije v Sloveniji biti za daljšo dobo oproščene davkov v razmerju njih prostovoljnega združevanja za ohranitev narave in za izboljšanje obdelovanja, nabav in prodaje.

V Ameriki je zasebno kmetijstvo že skoraj sto let najproduktivnejša gospodarska panoga, ker je kmetijsko ministrstvo sistematično razvijalo raziskovanje in pomoč za izboljšanje kmetijskih kultur in obdelovanja. Kmetijski oddelek slovenske banovine in Gospodarska zveza slovenskih kmetijskih združenj sta se v letih pred drugo svetovno vojno skromno približevali temu amerišskemu v zgledu. Sedaj napovedana nova Zadržna zveza Slovenije in tajništvo za kmetijstvo pri slovenskem Izvršnem svetu bi morala razviti sistematičen program in akcijo za obnovitev, utrditve in produktivno rast slovenskih družinskih kmetij. Brez izrednih ukrepov ta zanemarjeni slovenski problem ni rešljiv. Zapostavljene slovenske kmete je treba globoko prepričati, da ima družinsko kmetovanje nepreklicno bodočnost.

KATOLIŠKA CERKEV V EVROPI S POPOTNE PERSPEKTIVE

Ze pred Vatikanskim cerkvenim zborom so vtisnile poedine narodnosti svojemu katolištvu kljub enotnemu liturgičnemu jeziku in istemu obredniku do neke mere svojski značaj in barvitost. Po pripuštivju v bogoslužje živih jezikov in povečani soudeležbi laikov je postala slika katolicizma zelo pestra — in to ne samo, kadar človek potuje iz ene države ali narodnostnega ozemlja v drugo, marveč — zaradi večja ali manjše pripravljenosti sprejeti nova izražanja v liturgiji-celo v isti državi ali narodnosti.

Na Švedskem so katoliki v veliki manjšini. Protestantizem je uradna državna cerkev, vendar je to le še bolj pravna forma, ki jo bodo počasi odpravili. Dejansko dejstvo, da smatrago vsakega Šveda, ki se ne izjavi drugače, za protestanta, ne igra nobene praktične vloge. Vlada je socialistična in izdelan je že načrt, da se počasi tudi na Švedskem izvede ločitev Cerkev od države, vendar se jim ne mudi preveč.

Prvo nedeljo ne Švedskem sva se znašla v Stockholmu v stolnici, ki je podobna kakim malo večji župni cerkvi. Glede maše so se držali v glavnem novega obreda, vendar so obdržali še precej latinskih molitev. Celotno ozračje je bolj ali manj dišalo po predkoncilski dobi. Med tednom sva izatknila drugo cerkev v sredini mesta. Na srečo imajo na turističnem uradu seznam katoliških cerkva s točnim naslovom, drugače bi jo verjetno zgrešila. Od zunaj jo je namreč komaj opaziti, ker je v prtiličju večje stanovanjske hiše. Dvorana z lahko dvignjenimi sedeli je zelo okusna — vse stene so obložene z lesom. Oltar in križev pot kot tudi tabernakelj ter kraljica so umetniško delo, sodobno in zelo okusno. Bogoslužje je bilo v švedščini in verniki so dobro sodelovali pri molitvah in pri petju.

Na Holandskem sva bila pri maši v novi moderni cerkvi v mestecu Heiloo. Cerkev je zgrajena tako da so vsi sedeli v bolj ali manj krožni obliki blizu oltarja. Cerkev nima spovednic. Pri maši je bilo oznanjeno, da odslej duhovniki ne bodo več čakali v soboto na spoved v cerkvi, ker že dolgo ni bilo nobenega vernika k spovedi. Če kdo želi opraviti spoved, naj se oglasi v župnišču. Kaplan, ki je vodil ljudsko petje, je imel na roki zlat prstan. Po maši so mu najini znanci omenili, da sva mislila, da je škof. Kaplan se je seveda smejal in rekel, da se to najbrž ne bo zgodilo da pa nosi prstan, ker mu ga je nekdo podaril. V Španiji sva opazila, da je imel prstan tudi postni pridigar v Esteponi, nosil pa ga je na levi roki, dočim nosijo tam poročne prstane na desni.

V Frankfurtu na Majni sva tudi odkrila novo cerkev, ki je nekaj posebnega. Stene so prileh in pod stropom pretrgane. Vidni so samo nosilni stebri, med njimi pa so steklene plošče. Duhovnik je nekdo slučajno omenil med pridigo, da hoče s tem stavbnim slog podčrtati odprtost cerkve. Drugače je cerkev skromno opremljena, ima pa lepa barvasta okna z abstraktnimi motivi. Tudi tabernakelj je nekaj posebnega. Postavljen je na desni strani oltarja ter ima obliko debele pokončne knjige na podstavku. Neko nedeljo sva slučajno naletela na "maldinsko" mašo, ki jo je organizirala — in tudi v veliki meri izvajala — mladina sama. Prvi del maše — vključno evangelij in pridigo — je bil popolnoma njihov. Molitve, berilo in evangelij so bili vzeti iz sodobnega življenja — zgodba mladostnega delikventa, vzroki, ki so doveli do tega ter stališča, ki so ga od njega zavzeli "tipični" sodobni katoliki, osrednja misel pa je bila ista kot jo je izražala "uradna" liturgija. Vse so izvajali fantje in dekleta nekeje med 16 in 20 leti. V liturgijo je bila vključena seveda tudi nova glasba in mlada solistka je pela zamorske duhovne speve (pred izvajanjem je podala

nemški prevod angleškega besedila, ker jih je pela v originalnem jeziku). V tej cerkvi so delili obhajilo tudi laiki. Naju je obhajala ženska. Po maši je duhovnik povedal, da ima v njegovi fari šest laikov dovoljenje od škofa, da dele obhajilo. Dovoljenje je omejeno na dve leti. Kandidatje morajo pravi poseben tečaj, predno dobe to dovoljenje. Pri maši prejmejo z duhovnikom obhajilo pod obema podobama. Casovna omejitev je bila uvedena z namenom, dati večjemu številu laikov možnost take udeležbe pri bogoslužju.

V Frankfurtu sva imela tudi priliko udeležiti se neke javne razprave o vprašanju, ali odgovarja lastninska ureditev v Zapadni Nemčiji pravičnosti. Eden govornikov je bil tudi znani jezuitski pater Oswald von Nell-Breuningki, ki je sodeloval pri pisanju okrožnice Quadragesimo anno. Kljub visoki starosti je zelo živahen in bister.

V Bonnu sva bila po naključju primasi v Munstru na praznik cerkvenih patronov sv. Kasija in Florencija. Ostala sva še pri slovensi maši, ki so se je udeležili mestni zastopniki z županom na čelu ter predstavniki čevoških organizacij s čevoškimi zastavami. Občina je darovala posebno votivno svečo, ki jo po pozneje prenesli v spodnjo kriptu, kjer sta mučenca pokopana in kjer se vidijo še sledovi rimske bazilike. Zbor, solisti in orkester so predvajali eno Heydnovih maš.

V Avignonu v Franciji sva bila skoraj prestavljena nazaj v dobro avignonskega pregnanstva. Pri maši v cerkvi poleg nekdanje papeške palače, v kateri je ohranjen nekdanji papeški prestol ter ima tudi slike vseh papežev, ki so vladali tam, je bilo pri maši zelo malo ljudi. Maševal je star kanonik. Dva druga, ki sta zgedala še starejša in sta se gar zgubljala v velikih haljah sta bila v koru. Z zamudo je prišel še škof, ki je šepal. Duhovnik, ki je pridigal, je kazal še največ življenja, pa tudi on je bil že sivolas. Edina mlada oseba je bil ministrant. Kanonik, ki je maševal, je ves čas med berilom in pridigo pripovedoval nekaj ministrantu, da je očitno šlo na živče še pridigarju samemu. Vse ozračje je bilo tako moreče, da sem se skoraj začudil, da je zunaj še sijalo sonce, ko sva prišla iz cerkve.

Tudi v Nimesu sva na poti v Španijo slučajno odkrila krasno novo cerkev, ki jo je neki arhitekt zgradil v spomin na svojo ženo, ki je izginila med drugo svetovno vojno. Floris spominja na ribo. Stena, ob kateri je oltar, je v celoti sestavljena iz cementnih blokov, med katere so precej nagosto posejani stekleni bloki iste velikosti. Nekateri so iz navadnega stekla, da prepuščajo svetlobo, drugi pa so iz barvastega stekla in imajo očitno vdelane luči, ker izstopajo s svojo svetlobo ter predstavljajo prijetno barvasto harmonijo. Cerkev ima posebno kristlino kapelo ter izredno lepo izdelani spovednici. V nekakem vrtiču okoli cerkve so barelilefi iz Marijinega življenja. Cerkev je bila dobro napolnjena in verniki so aktivno sodelovali pri daritvi.

V Španiji sva bil v Esteponi, ki je kakih 50 km vzhodno od Gibraltarja na južno obali prvo nedeljo v cerkvi, ki sva jo spoznala po zvoniku. Bila sva očitno prepozna na prvo mašo, pri kateri pa so bili itak samo štirje verniki in starejši duhovnik je maševal še v latinščini. Ker tudi cerkev ni bila preveč privlačna, sva šla iskat drugo, ker sva videla še en zvonik. Na svoje začudenje sva odkrila, da je ostal od cerkve samo še zvonik, ki ga nameravajo ohraniti kot zgodovinsko posebnost — na cerkvenem prostoru samem pa so zgradilo novo šolo. Tako sva se vrnila k poznejši maši v prvo cerkev. Tokrat je bilo še kar precej ljudi in tudi maša je bila v španščini. Otroci in mladina očitno niso preveč sledili obre-

dom, ker so se ali med seboj igrali ali pa pogovarjali. Med mašo so uporabljali gramofonske plošče z versko glasbo. Tudi tukaj sva med tednom odkrila drugo cerkev, ki je samo zasila kapela, ker grade novo. V njej je bila atmosfera precej drugačna. Ljudi je bilo polno, da so stali še pri obojnih vratih in vsi od najmanjših do starejših glasno odgovarjajo in pojo. Toda med delitvijo obhajila kakor tudi pred mašo uporabljajo tudi v tej cerkvi gramofonske plošče. Nekaj posebnega so mašne posode. Patene sploh nimajo. Namesto nje je posoda, ki je podobna jerbasu. Čeprav je kovinska, je pletenje nakazano in tudi barvasto, dočim je poranščina pozlačena. Duhovnik daruje v njej samo velike hostije, ki jih pred obhajilom razlomi in obhaja vernike z razlojimenimi velikimi hostijami. Ob delavnikih ima posebreno posodje in namesto jerbasa posodo, podobno tasi. Tudi v Puerto Real sva videla na Veliki četrtek podobno posodo namesto patene in v stolnici v Seville so na Veliko noč delili duhovniki obhajilo iz pozlačenih tas in ne iz ciborijev. Na nek sopraznik je delil duhovnik obhajilo pod obema podobama tako, da je hostijo pomočil v kekih in nato obhajal vernike. Isto sva doživela na Veliki četrtek pri večerni maši v Puerto Real.

V Estoponi je bila neko nedeljo poroka med mašo. Od povzdigovanja do očenaša sta bila ženin in nevesta pokrita z rdečo vrvmjo. Med obredom sta tudi mešala v rokah kovance, ki sta jih potem darovala cerkvi. Na praznik sv. Jožefa, ki je farni zaslišnik, je bil med mašo krst osmih otrok. Po krstu je bil poseben blagoslov za matere in za očete in pri zdravju miru je duhovnik dal poljub miru vsakemu novokrščencu. Pri maši sta vedno dva odrasla strežnika — eden kot bralec, drugi kot strežnik pri maši, ki sta oba obhajana pod obema podobama. Za božič v Estopon in na Veliki četrtek v Puerto Real je brala prvo berilo ženska. V Španiji delijo obhajilo še po starem, skoraj povsod drugod pa prejemajo verniki hostijo v roko in se sami obhajajo. Pred kratkim so dobili tudi španski škofje dovoljenje iz Rima, da smejo dovoliti laikom, da delijo obhajilo, toda doslej tega še nisva videla v praksi.

Nekaj posebnega so na Špankem spokorne procesije velikega tedna. Videla sva dve, eno na Veliki četrtek večer, ko se je stemnilo, v Puerto Real, drugo na Veliki pteke v Seville. V procesiji nosijo velike kipe, ki so na nosilnicah, bogato okrašeni s srebrnimi ali zlatimi stranmi ornamentov, dragocenih tkanin, s cvetjem in svečami. Za eno tako "postajo" v Seville trdijo, da ima 200 kg sreba. Nekateri krono so zlate ali srebrne, Marijine solze so pravi dragulji. Kolikor sva mogla ugotoviti, nosi tako postajo pod zavesami kakih 24 moških na svojih glavah. Redno imajo poedine fare, pri katerih so udomačene te spokorne bratovščine, po dve "postaji": ena predstavlja Kristusa, ki nosi križ, ali pa že križanega, druga pa Marijo. Procesijo sestavljajo bratovščine, v kute oblečeni moški od mladine, ki komaj dobro hodi (od kakih sedem let naprej) pa do starejših. Poleg kute imajo na glavi koničasto masko, ki prekriva cel obraz ter ima samo dve odprti za oči. Ker so vsaj na jugu dnevi že precej topli, mora biti dokaj vroče pod takim oblačilom. Obenem nosijo dolge in debele sveče. Kute in celo sveče so različnih barv — vijoličaste, bele, črne, zelene. Nekateri hodijo bosi, drugi v nogavicah večina pa v čevljih. Ljudje sede ure in ure na sedežih, ki jih je možno kupiti za to priliko, ob cestah in v cerkvah, n. pr. v katedrali, kjer se pomika procesija. Procesije se vrste ali pozno večer ali zgodaj zjutraj vsak dan Velikega tedna v večjih krajih, kjer je dovolj bratovščin. Med procesijo so uvrščeni tudi gobbeniki, ki igrajo turobno glasbo. Procesija se ze-

lo počasi pomika, ker nosilci pogosto počivajo. Ko se "postaje" pomikajo mimo gledalcev, ti v znak spoštovanja vstanejo, dokler "postaja" ne odide mimo njih. Najmlajšim dovolijo, da smejo hoditi z masko zvito nad čelom, tako da imajo dovolj zraka. Tudi jih po navadi spremlja kaka mati ob procesiji s potrebnimi pokrepčili. Malo večji nosijo obložene krube in celo pijsašo s sabo pod kuto, da se lahko pokrepčajo. Spokorniki nosijo s sabo tudi sladkorčke, za katere prosijo otroci, posebno deklice med gledalci, mladi fantje pa prosijo za vosek, ki kaplja spokornikom od sveč. Opazila sva, da so starši podžigali otroke, naj gredo prosit za sladkorčke in za vosek, ki so ga navadno pretregli na kak papir. Nekeč so imeli nekateri spokorniki tudi verige na nogah, sedaj pa so po želji cerkvenih oblasti take bolj ekstremske oblike pokore opustili. Procesije v Seville gredo iz svoje matične cerkve mimo magistrata v stolnico in potem zopet v matično cerkev, kjer so "postaje" postavljene verjetno še nekaj časa. Vsaj na Velikonočni ponedeljek sva jih še videla v cerkvah, nekatere še z nekaj prižganimi svečami. Le v vseučiliški kapeli so že začeli s čiščenjem voska, predno jih verjetno razstavijo in shranijo za prihodnje leto. V Seville imajo tudi poseben muzej, kjer hranijo nekatere zelo stare "postaje", oblačila spokornikov in raznih funkcionarjev s svojskimi žezli ter druge spominke v zvezi s temi procesijami.

Casopisi so prinesli slike Franca in njegove žene v procesiji na cvetno nedeljo, v Malagi pa so se udeležili spokornih procesij kar štirje ministri, ki so člani spokornih bratovščin. V Puerto Realu naju je presenetil odlični cerkveni zbor, ki je prepeval med mašo. Bili so v glavnem mladi pevci z izbranimi glasovi ter odlično usklajen. Peli so bolj moderne verske pesmi, vendar ne ekstremno moderne, tako da jih je bilo užitek poslušati. Na srečo niso ustavili glasbe pri gloriji, kot je bila to navada pri nas. V stolnici v Seville pa imajo v glavnem deški zbor z nekaj starejšimi pevci. Pri veliki maši, ki jo je daroval kardinal Monreal ob somaševanju dveh pomožnih škofov ter še več drugih duhovnikov in pri kateri so bili navzoči tudi župan in drugi civilni dostojanstveniki, pa so peli vero in očenaš vsi verniki.

Versko življenje katolicanon, kolikor sva ga doslej mogla opazovati, predstavlja res dokaj pisano mavrico prakse. V večini primerov je opaziti teženje, približati oblike verskega življenja bliže sodobnemu človeku in šele sodobnost bo pokazala, ali se bo iz teh mnogih poizkusov zopet razvil bol enotni slog, ali pa bo tudi na Zapadu prevladala zdrava mnogoličnost, ki odgovarja različnim značajem tako poedincev kot tudi narodov.

Rudolf Čučes

SVOBODA V SAMOUPRAVLJANJU

Policijske oblasti v Ljubljani so zopet zaplenile študentski list TRIBUNA. Tretji številki — ki pa je po večini prišla v roke čitateljev in naročnikov po pošti — se je zdaj pridružila še deveta, le da ni prišla v javnost. Oblasti so zagrožile, da ne bodo v podpirale lista, ki je "družbi škodljiv". Ker je bila nevarnost, da bo Tribuna brez družbenih podpor, prenehala izhajati, so člani uredništva in drugi začeli intervenirati pri pristojnih oblasteh. Ko so se pokesali in objubili, da bodo "pridni" so jim oblasti obljubile nadaljnjo podporo. Tako je izšla deveta številka v ponatistu. Na tistem mestu, kjer je bil v zaplenjeni številki natiskan sporni članek, je prazen prostor s pripombo: "Na tem mestu je bil objavljen članek Adama Franke za naslovom Univerzitetni komite med CK in študentsko levico ter pojavi slovenskega neostalinizma, ki ni ustrezal določilom zakona o tisku".

FROM SLOVENIA - TO AMERICA

Pod tem naslovom je napisala priznana kulturna delavka in ustaviteljica Slovenske Zenske Zveze ga. Marie Prislant knjigo, v kateri opisuje Slovenijo in njene lepote ter življenje slovenskih pionirjev. Na 171 straneh prikupne knjige, katero krasni mnogo lepih slik iz stare domovine, kakor tudi mnogo zanimivih slik iz življenja in delovanja slovenskih organizacij v novi ameriški domovini. Uvodno besedo je napisal slovenski senator g. Frank L. Lause, prav tako tudi waukeganški župan Joseph I. Browne.

Mislím, da je prav, če bi ta knjiga prišla v roke novemu slovenskemu rodu, ki sedaj dorasča, da bo spoznal in znal ceniti preteklost slovenskih pionirjev. Ogromno so storili, takorekoč iz nič. Niso imeli dovolj isobrazenih ljudi, živeli so v težkih prilikah s pičlim zaslužkom. Zanimivo je brati, kako so se mučile slovenske žene in matere z "bordarji", jim kuhale in prale in to brez kakih modernih pripomočkov. In vendar so zgradili številne slovenske cerkve, šole, slovenske domove, ustanovljali razne organizacije, predvsem podporne (Ameriška slovenska Kat. Jednota, Slovenska Narodna Podporna Jednota itd.). Ni bilo takrat socialnega zavarovanja, brezposelnega zavarovanja itd., a niso prosjčili nikjer za podporo, kakor pronesjačijo gotove narodnosti danes. Trdo so delali vsi, žene, možje 10—12 ur dnevno, 6 dni tedensko, da tudi otroci so morali krepko poprijeti.

Kupi in beri, to želim Slovencem in dajte brati tudi otrokom. Eno pa le moram ob koncu omeniti: Pisateljica omenja mnogo novih slovenskih priseljencev

po drugi svetovni vojni. Prav, da se jih je spomnila in priznala njihov velik prispevek k ohranitvi in poživitvi slovenstva v Ameriki, toda pozabila je omeniti največjega Slovenca in odličnega borca proti breznarodnemu in mrezbožnemu komunizmu, pokojnega škofa dr. Gregorija Rožmana, ki je kot begunec misijonaril po Ameriki, živel in umrl v Clevelandu, kjer je bil gost prijatelja Msgr. Johna Omana ter je pokopan na Ameriških Brezjah v Lemontu. —Prav bi bilo, če bi kaj napisala tudi o Lemontu, kjer kraljuje Marija Pomagaj z Brezjih, katero je kronal ljubljanski škof dr. Anton Bonaventura Jeglič. Ameriške Brezje — Lemont, ki je delo netrudljivega p. Kazimirja Zakrajška in je, to mora vsakdo priznati, če mu je kaj mar do resnice, danes središče in žarišče verskega, kulturnega ga in narodnega delovanja Slovencev, starih in novih v Ameriki.

To je, kar pogrešam v knjigi in kar me je zabolelo—in radi tega sem to napisal. Sicer pa, vsa čast ga. Marie Prislant! Mirko Geratič

SE VEDNO BREZ HIMNE

V pripravah na spremembe slovenske ustave, lani, je bilo zastavljeno tudi vprašanje slovenske himne. O tem, katera himna bi bila zapisana v ustavi kot slovenska himna, je bila tudi javna razprava, med katero je bila večkrat predložena Jenkova "Naprej zastave Slave" za uradno slovensko himno. Vendar se še niso mogli odločiti in so zadevo odložili na drugo fazo ustavnih sprememb. Ker se ustavne faze tako počasi rešujejo, bodo Slovenci še lep čas brez uradbe himne.

JUGOSLOVANSKA SUVERENOST

Predsednik hrvaškega sabora in ustavne komisije Jakob Blažević je v referatu na seji republiškega sabora tudi dejal, da vprašanje suverenosti izrabljajo sovražne sile. Katere ni povedal Zadevo je skušal pojasniti na sledeč način: "Suverenost je pojem, ki so ga zlorabljale sovražne sile, a je sestavina našega razrednega značaja naše družbe. Naša federacija je suverena kot zvezna država, vendar je tudi državna skupnost, ker so republike definirane kot države. Federacija in republike so zasnovane na suverenosti naroda ter oblasti na samoupravljanju delavskega razreda. Zato suverenost naroda ne more biti rezervirana za posamezne dele ali ožje skupnosti in posamezne narode v republiki". DELO, 17. febr.

NOVA PRIDOBITEV

V novih prostorih kliničnega centra v Ljubljani so slovensko odprli Inštitut za jedrsko medicino, kar je sad požrtvovalnega dela slovenskih znanstvenikov. S pomočjo radio-aktivnih izotopov in kompliciranih tehničnih naprav tega novega instituta bodo mogli zboljšati diagnozo najrazličnejših notranjih bolezni. S tem se je slovenska medicina uvrstila med naprednejše v Evropi.

KANADČANI . . .

Vsako leto skoraj 60,000 moških in žena, iz vseh delov sveta, postanejo kanadski državljanji.

Morda Vi že živite v Kanadi nekaj let in se mislite prijaviti za državljanstvo.

Če imate pravico da se prijavite, ste Kanadi dobrodošli.

Glede Vaše pravice prijavitelja pa lahko izveste če obiščete enega od spodaj navedenih Državljanjskih uradov.

Prijateljsko Vas bodo sprejeli — Vaša vprašanja Vam bodo odgovorjena — in pomagali Vam bodo spolniti prijavnico.

Če ne morete obiskati enega od teh uradov, pa pišite uradu, ki Vam je najbližji in Vam bodo poslali kompletne informacije.

CANADIAN CITIZENSHIP OFFICES

55 St. Clair Avenue East
TORONTO, Ont.

150 Main Street West,
HAMILTON 10, Ont.

70 King Street North
WATERLOO, Ont.

360 St. Paul Street East,
ST. CATHARINES, Ont.

Federal Building, Room 304,
19 Lisgar Street South
SUDBURY, Ont.

Dominion Public Building, 5th Floor,
457 Richmond Street,
LONDON, ONT.

Federal Building, 5th Floor,
185 Ouellette Avenue,
WINDSOR, Ont.

Federal Building,
1st Floor, 269 Main Street,
WINNIPEG, Man.

150 Kent Street,
9th Floor,
OTTAWA, Ont.

Canadian Imperial Bank
of Commerce Bldg.,
10th Floor, 1867 Hamilton Ave.,
REGINA, Sask.

Sir Alexander MacKenzie Bldg.,
9828—104th Avenue,
EDMONTON, Alta.

Oil Exchange Building,
Suite 300,
309—7th Avenue S.W.,
CALGARY, Alta.

1075 Georgia St. West,
VANCOUVER, B.C.

Customs House,
816 Government St.,
VICTORIA, B.C.

Centennial Building,
6th Floor,
Corner Sackville & Granville Sts.,
HALIFAX, N.S.

McLean-Spear Building,
77 Vaughan Harvey Blvd.,
P.O. Box 828,
MONCTON, N.B.

Commerce House,
1080 Beaver Hall Hill,
Room 2100,
MONTREAL, Que.

Pišete lahko tudi na: Citizenship Registration Branch, National Building, 130 Slater Street, Ottawa 4, Ontario

Government of Canada
Gouvernement du Canada

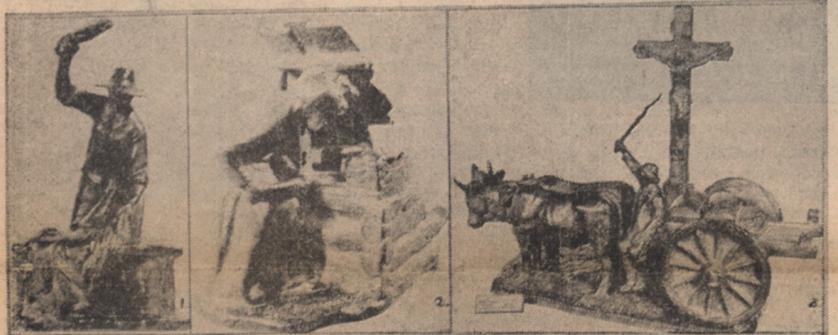
NEKAJ NOVIC IZ QUEBEŠKE PROVINCE

(Slike: Ministère Des Communications, Government du Quebec)

QUEBEŠKE ZIMSKE IGRE V LETU 1972 (LES JEUX D'HIVER DU QUEBEC 1972). — Po kratki in preprosti ceremoniji v telovadnici Atletskega centra Roussin v Pointe-aux-Trembles, so se v sedemnajstih (17) občin montrealnega otoka v zadnjih dveh koncih tedna odigrale prve Quebeške zimske igre. Parlamentarni pomočnik, M. Gilles Houde, ki je pri višjem komisariatu odgovoren za mladino, za Razvedrilo in za Sport, je izrekel tradicionalni stavek "Proglasam otvoritev

Quebeških zimskih iger" pred župani sedemnajstih zadevnih občin in pred več stoto množico, zbrano v Atletskega centru. Pri ceremoniji so bili prisotni vsi atleti štirinajstih (14) pokrajin, ki so prisostvovali pri provincijskem finalu odbojke. Najprej so imeli paradno, sledil je govor in nato prizig plamenice (Jean-Marc Chalfoux); končno sta dva mlada atleta (Lise Bellini in Michel Laplante) v obeh jezikih izrekla prisego atleta.

ALFRED LALIBERTE (1878-1953) — Njegovo ime se javlja na večini naših zgodovinskih spomenikov. Njegova najbolj znamenita dela so: Dollardov spomenik v Montrealu; spomenik Louisa Heberta v Quebecu; grobnica Sir Wilfrida Lauriera v Otawai; in veliko število kipov, ki krasijo fasado Parlamenta v Quebecu. Alfred Laliberte je tudi zapustil zbirko

več kot dve stotih (200) bronov, ki ilustrirajo legende, običaje in obrti starih poljedelcev pri nas. Na zgornji sliki vidimo dva Lalibertejeva bronca: Tolkač in 2. peka ter predstavitelje legende o "Bogokletniku pred križem". ("Blasphemateurs devant le calvaire"). Znano je, da, po ljudskem verovanju, tisti, ki je preklinjal pred znamenji (križi) na kvebeških poljih, je bil spremljen v psa.

DOM SVETEGA JOZEFA-RESITELJA V LEVIS (LE FOYER SAINT-JOSEPH-DELA-DELIVRANCE A LEVIS). — Ob koncu leta 1970 je Quebec imel več kot 400.000 ljudi nad 65. letom starosti. Njihovo število vedno narašča. Iz humanitarnih razlogov, si Ministrstvo za socialne zadeve prizadeva, da starejši ljudje čim dlje mogoče živijo v svojem okolju, pri sorodnikih in prijateljih. Izhajajoč iz te skrbi za starejše ljudi, je Ministrstvo za socialne zadeve s sodelovanjem quebeške Stanovanjske skupnosti dovolilo postavitev številnih novih domov v različnih krajih Quebeca. To kot tudi posojilo za \$1.195.450, ki ga je odobrila quebeška Stanovanjska skupnost, je v Levis omogočilo zgraditev Doma aSaint-Joseph-de-la-Delivrance (zgornja slika). Ta dom za starejše ljudi je bil inavguriran oktobra 1971 in ima 136 postelj.

Dom zlatih let v Kenogami (Foyer des amées d'or de Kenogami). — Dom zlatih let v Kenogami, je dom za starejše osebe, ki je bil inavguriran spomladi leta 1970. Zgradba je osemnadstropna in ima 76 postelj. Quebeška stanovanjska skupnost je za ta Dom odobrila \$697.000 posojila. Vodi ga nedobičkonosna korporacija; Jih mora upoštevati norme, ki dom postavlja Ministrstvo za socialne zadeve, da zagotovi splošno dobrobit starejših ljudi.

OTROSKE RISEBE V VRTCU (LES DESSINS D-ENFANTS A LA MATERNELLE). — Učni načrti Ministrstva za vzgojo predvidevajo eno uro na dan prostega risanja za učence otroškega vrtca. Risba pomeni otroku sproščenost izražanja, olajšuje odkrivanje otrokovega "jaza", ga vzpodbuja pri raziskovanju okolja in mu omogoča razvoj njegovih opazovalnih sposobnosti.

• Zenska enakopravnost — po južne Španije se bori za enakopravnost žen tudi na področju

Zaščita okolja

Za junij je sklicana v Stockholmu mednarodna konferenca za človeško okolje, kjer bodo preučevali vprašanje bodočega obstoja človeštva na zemlji, ki ga vedno bolj ograža ne samo naraščajoče število prebivalstva zemlje, marveč tudi vedno večje okuževanja okolja, ki je v veliki meri povzročeno po zahtevah in načinu zadovoljevanja teh zahtev v dobi tehnične civilizacije.

Vprašanja naraščajočega onesnaženja življenjskih prilik je težek problem, ki ga skušala reševati občine in država, pa tudi meddržavni dogovori, in tudi predmet neštetihih razprav in obravnav v množičnih sredstvih obveščevanja.

Pred kratkim je izšlo obsežno delo, ki sta ga pripravila skupno Tehnološki Inštitut Massachusetts — MIS — ter Club de Roma. Rimski Klub si je prizadeval kot nalogo študirati in preprečiti svetovno katastrofo, v katero vodita nenadzorovani razvoj in neracionalna množitev človeštva. Knjiga "Meje naraščanja" je sedaj središče razprav o vprašanjih, ki jih načena in o stališčih, ki jih zavzema.

Organizacija Zedinjenih Narodov je tudi pripravila — kot sad dveletnega študija — obilico gradiva, ki naj služi kot podlaga konferenci. Dokument, ki vsebuje načrt za reševanje tega vprašanja s svetovnega stališča, je cela enciklopedija, saj obsega 350 posebnih razprav na 12.000 straneh. Dokumente so dobile vse vlade kot tudi časnikarji, ki so akreditirani pri OZN.

Vprašanje nadaljnega obstoja človeštva je tako resno, da predlagajo, naj bi bilo mednarodno reševanje izročeno Varnostnemu svetu OZN ali pa posebni podobni ustanovi, ki bo upravičena ne samo staviti predloge, marveč tudi zagotoviti upoštevanje sklenjenih predpisov s sankcijami.

Človek je zlasti po široki uvedbi industrializacije tako ogrozil ravnostneje v naravi, da si narava ne more več opomoči. Njegova sposobnost uničevanja je začela daleč prekašati njegovo ustvarjalnost; kar velja zlasti za možnost dokončnega uničenja življenja na zemlji z uporabo atomskega in biološkega orožja. Pa tudi proizvodnja sama je uvedla toliko postopkov, ki začenjajo resno ogražati možnost življenja (okuženje vode in zraka, neuničljivost raznih umetnih snovi, itd.).

Ker teh učinkov ni mogoče omejiti na eno državo ali na eno področje, se bo moralo človeštvo v interesu lastnega obstanka zediniti na skupno akcijo in jo tudi izvajati. Svet je postal tudi v tem oziru majhna vas, kjer je usoda vsakega povezana z usodo vsakega drugega sodobnika. Kolikor dalje bo vztrajalo človeštvo v svojem iracionalnem ravnanju — tu ne gre samo za državne predstavnike in zakonodajna telesa, marveč za vsakega zemljana, ker je celotni učinek vsota posebnih dejanj — toliko hitreje se bo znašlo ali na robu propada, ali pa v novi obliki najprej svetovne panike in nato svetovne diktature. —f-š.

• Prvo nagrado za rojstva so podelili letos v Španiji vdovcu Jose Maria Pulido Mellado, kozjemu pastirju, ki je bil trikrat poročen — in je pripravljen se še enkrat poročiti, čeprav je že 107 let star. Imel je 44 otrok, od katerih živi še 11, ter ima 72 vnukov in 72 pravnukov. Njegov priljubljen šport je bikoborba. —f-š.

• Laiki deljlo obhajilo ne samo v misijonskih deželah, ampak tudi v Nemčiji. Zupnija sv. Wendelina v Frankfurtu/Main ima npr. pr. seden oseb, ki so od škofa pooblašene, da deljlo obhajilo pri maši, med njimi tudi eno žensko. Pooblašenci morajo obiskovati poseben tečaj, nakaar dobijo to pravico za dve leti. Omejitve dobe je bila upeljana z željo, da bi imelo več vernikov pri- ložnost opravljati to službo.

OBČUTEK MANJVEDNOSTI

Ko včasih komu omenim potrebo po lastni suvereni državi, prosti tujega gospodstva, večkrat slišim ugovor: "kaj bomo mi, ko smo vendar tako majhni". —Odkod takšne miselnosti? Ali nam je res prirojena?

Dejstvo, je, da smo od taktar, ko smo izgubili Karantansko državo, bili tlačani tujcem, Nemcem. Slovenski narod ni več odločal o svoji usodi. Kar privadilji smo se, da za nas mislijo "presvetli cesar" in pozneje "Njegovo Veličanstvo" kralj v Beogradu. Kako so "skrbeli" ti in oni za slovenski narod, vemo. Tudi šolstvo je vcepiljo duha manjvednosti. V Avstriji, to razumemo, saj je ta hotela ponemčiti vse nenemške narode. Bolj zalostno pa je dejstvo, da celo v dobi od leta 1918 šola ni dajala narodnostne zavesti in vzgoje. Vse je bilo prenapolnjeno z različnimi predmeti, toda nikoli ni bilo slišati vzpodbude k narodnostni pripadnosti. Ali smo imeli kdaj priliko v osnovni šoli slišati besedo: Slovenci smo, Slovenci moramo ostati. Ali smo se kaj učili o slovenski zgodovini? Vtepali so nam cirilico in takozvano "srbohrvaščino". Nedo dolgo tega mi je nekdo pripovedoval: "Služil sem v jugoslovanski vojski (Titovi seveda). Med nami je bil Slovenec, študent univerze. Obvladal je več tujih jezikov. Ni pa znal brati cirilice. Pri odhodu je dobil odpustnico v kateri je bilo zapisano "polupisem", Srbin, ki se je v Sloveniji naučil za silo brati in pisati, pa je dobil odnačko "pismen"... Ni prav nič čuda, da nam se to pozna še danes. Moramo priznati: Kar je v nas slovenskega duha, imamo

od naših velikih mož: Slomšek, France Prešeren, Nadškof Jeglič, dr. Jan. Ev. Krek, dr. Korosec. Ogromno delo so v tej smeri storila katoliška prosvetna društva, zlasti Orež, Fantovski odseki. Kdor je rastele in se šolal v teh "vaških univerzah", je pridobil in tudi ohranil to, kar je za vsak narod najdražje: vero in materino besedo. Pripadnost k slovenski narodni družini je zanj nekaj najdražjega in odklanja vsako suženstvo ali takozvano "bratstvo in edinstvo", ki ni drugega kakor zanikanje slovenska samobitnosti.

Ali smo kaj boljši v novem svetu? Kar priznajmo, da se nisimo kaj prida izkazali. Kar nalaški se vtapljamo in izginjamo v "topilnem loncu". Nekateri, da celo izobraženci in duhovniki bi radi, da bi se vse poangležilo. Ali ne velja tudi v novi dobi: Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti. In vendar smo prav Slovenci veliko doprinesli k ameriški kulturi. Doba od 1890 do začetka druge svetovne vojne je zlata doba slovenstva v Ameriki. Cerkev, šole, slov. organizacije, slov. narodni domovi časopisi itd. Vse diha naravnost ogromen vzpon občutja slovenstva in medsebojne slovenske povezanosti. In to še najpovdarim, brez kakave večje števila izobraženstva. Ali smo mi "novi" res prišli v "novi svet", da izginemo v "topilnem loncu" za vedno?

Treba je začeti drugače. Tudi v "novem svetu" naj odmeva od vsakega "novega": Slovenec sem! Moraš se pravilno naučiti angleščine. Morajo jo znati ot-

roci, ki gredo v šole in bodo nekoč zdravniki, profesorji, duhovniki, inženirji itd. Toda slovenski duh mora ostati. Slovenska beseda naj bo doma občevalni jezik. Če ta ni več upoštevana, ampak je pometena pod preproge, potem pač velja tudi tu: občutek manjvednosti. "Ti si Jugoslovan", me je večkrat kdo vprašal. "Nisem. Sem Slovenec". Debelo me je gledal. Saj ni nikoli slišal, da obstoji kak slovenski narod. Ali pa me je imel za Poljaka, Čeha, Slovaka itd. Vsakemu sem mirno povedal, da je Slovenija del države Jugoslavije in da je najbolj kulturni del države. Kar zaboli, ko berem, "rojen v Jugoslaviji". Saj ni res! Rojen je bil v Sloveniji! Občutek manjvednosti!

Kaj nam je treba? Več narodnega ponosa in narodne zavesti. In pa trdnega prepričanja, da je za Slovence v starem kraju edini izhod: lastna slovenska država. Doma ne morejo svobodno govoriti. Beograd ne pušči. Mi smo v tujini njihova "usta", mi smo "svobodni radio v tujini, mi smo glasniki njihovih želja po enakopravnosti in svobodi.

Proč s tem grdim občutkom manjvednosti. Mi sami si moramo priboriti enakopravnost in priznanje. Nič nam ne bo dano brez borbe. Nič nam ne bo sam od sebe prinesel "kranjske klobase" na krožniku. Zmaguje le, kor upa, se bori in vztraja. Pogumnim Bog pomage, revežev in mežv pa še hudič ne mara!

Mirko

LJUDSKO ŠTETJE IN AVSTRIJSKE OBLASTI

Pred ljudskim štetjem, ki je bilo 12. maja 1971, so povzeli slovenski študentje na Dunaju hvaljevredno iniciativo. Pisali so posameznikom izmed koroških Slovencev in priložili pisma, v katerih je bila zahteva, da morajo biti popisni formularji zgotovljeni v obeh uradnih jezikih, da bi jih mogle izpolniti tudi tiste osebe, ki so upravičene zahtevati slovenski jezik kot uradni jezik. Sklicevali so se pri tem upravičeno na člen 7/3 Avstrijske državne pogodbe iz 1. 1955, ki pravi, da je v upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradišanske in Štajerske s slovenskim, hrvaškim in mešanim hrvaškim in mešanim prebivalstvom slovenski ali hrvaški jezik dopuščen kot uradni jezik dodatno k nemškemu. Pisma s to zahtevo naj bi poslal vsak posameznik na za njega pristojno občino, okrajno glavarstvo, deželno glavarstvo in na statistični centralni urad na Dunaju. Naloga je so predlagali slovenski visokošolci za slučaj, da formularjev v obeh uradnih jezikih ne bi bilo, odklonitev izpolnitve števnih formularjev.

Četudi je prišla iniciativa le nekaj dni pred 12. majem, je kljub temu lepo število koroških Slovencev odposlalo zahtevo po dvojezičnih, oz. slovenskih popisnih formularjih. Odgovori na ta pisma pa so bili zelo redki. Statistični centralni urad, ki je odgovoril vsem, je izjavil v enem stavku, da je zadevo predal notranjemu ministru. Deželni glavar je odgovoril le predsedniku Kluba slovenskih študentov na Dunaju Teodorju Domeju in sicer preko deželnega uradnega direktorja. V pismu se je izrekel za nepristojnega z argumentom, da je ljudsko štetje po zakonu državna zadeva, kar tudi drži. Vendar je treba poudariti da je zastopnik države v deželi v takih zadevah deželni glavar. Iz navedenega vzroka — tako v pismu deželnega uradnega vzroka — tako v pismu deželnega uradnega direktorja — so bile predložene zahteve po slovenskih formularjih notranjemu ministru. V navedenih odgovorih občin se le-te sklicujejo v glavnem na

odredbo notranjega ministra, da so pri ljudskem štetju le nemški formularji uporabljivi.

Pri ljudskem štetju 12. maja slovenskih ali dvojezičnih formularjev ni bilo. Zgodilo pa se je, da je občina predložila koroškim Slovencev števila izpolnitve popisnih listov, kajti leti so bili ne razpolago za tujske delavce. Za te so torej bili na razpolago formularji v hrvaškem jeziku, za gradiščanske Hrvatice in koroške Slovence, ki imajo to pravico zajamčeno v ustavi, pa ne. To pač najbolje dokazuje naravnost groteskno zadržanje oblasti.

Odkloniti izpolnitve popisnih formularjev pa se je opogumilo le zelo malo število koroških Slovencev. V veliki meri je bila vzrok temu prepozna iniciativa. Kazen, ki jo za tak slučaj predvideva zakon, je razen tega zelo visoka, namreč denarna kazna do 30 tisoč šilingov ali do 6 mesecev zapora ali pa tudi oboje. Vendar je število tistih, ki so odklonili, sekundarne važnosti. En sam koroški Slovenec, ki bi odklonil izpolnitve formularja na podlagi člena 7/3 državne pogodbe, zadostuje, kajti odločitev v tej zadevi bi bila na vsak način precedenčna za celotno manjšino.

Po avstrijskem zakonu bi moral biti postopek proti Slovencem, ki so izpolnitve odklonili, sledeči: v dobi treh mesecev (ta termin poteka 12. avgusta 1971) bi moralo okrajno glavarstvo napraviti proti njim upravni kazenski postopek in izreči kaznen. Proti tej odločitvi je možen priziv na deželno glavarstvo in ko odloči ta velja priziv na upravno sodišče na Dunaju (Verwaltungsgerichtshof), ki dokončno odloči. Proti tej odločitvi je eventualno možen še priziv na Komisijo za človekove pravice pri evropskem svetu v Strasburgu (Europäische Menschenrechtskommission).

In kaj so oblasti dejansko ukrenile? Vsa zadeva je šla po najkrajši poti v koš. Na ta način so onemogočile koroškim Slovencev priti po zakonski poti do ustavne pravice uporabe slovenskega uradnega jezika. Odločitev upravnega sodišča bi bila

namreč za državne in deželne oblasti obvezna. Brez dvoma bi Upravno sodišče v tej zadevi odločilo objektivno in po vsej verjetnosti v prid avstrijskih manjšin. Tega pa se politični krogi bojijo in zato so na način onemogočili postopek, ki se ga Avstrija, ki se rada imenuje "Rechtsstaat", mora stranovati. Slovencev pa so dokazali, da so oblastem ustrezne vse metode, če gre za pravice koroških Slovencev. Celotni zakon, ki so stebel vsake demokratične države, taktar nimajo več veljave.

Naš tednik XXIII/32 celovec, 5 avgusta 1971

• Glasilo sovjetske vojske Krasnaja Zvezda se škandalizira, da nosi vedno večje število vojakov okrog vrata križ. Komsumolskaja Pravda pa ugotavlja, da se vedno večje število vojakov, zlasti v ukrajinskih mestih, udeležuje božje službe. Takta pisanja so povzročila, da so v poednihh edinah začeli preiskovati, kdo nosi križe kot tudi, kdo hodi v cerkev. Poleg križev preganjajo tudi gitare, češ da igrajo na nje pesimistične zapadne pesmi, ki predstavljajo ideološko nevarnost za Rdečo armado.

• Katoliški škofje Nemčije so izdali pastirsko pismo "odgovornost ba človeško življenje", v katerem se zavzemajo za pravice še ne rojenih otrok.

• Mamilja postajajo vedno večji problem tudi v Evropi. Število žrtev se veča tako hitro, da je začelo skrbeti tudi javne oblasti.

• Skupina izraelskih arheologov je odkrila v starem delu Jeruzalema ostanke Herodove palače, ostanke 400 metrov dolgega zidu. Vendar ne upajo, da jo bo našli mnogo več, ker so križarji palačo popolnoma razdejali. —f-š

• Benediktinski samostan ob Osojskem jezeru na Koroškem je ostal študijsko središče za preučevanje orgel. —f-š

• Škofje štirih škofij v mekonjski delti v Indokini bodo odstopili svojo zemljo, ki je v škofijski lasti, državi, da jo bo razdelila v svojem programu zemljiške reformne kmetom. —f-š